

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.2.2002
KOM (2002) 93 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

om genomförandet av 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

om genomförandet av 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	3
1. Inledning	7
2. Översikt över viktiga politikområden	8
2.1. Att säkerställa en tillväxt- och stabilitetsinriktad makroekonomisk politik	8
2.2. Att förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet	17
2.3. Att effektivisera arbetsmarknaderna	19
2.4. Att säkerställa effektiva produktmarknader (varor och tjänster)	23
2.5. Att främja effektiviteten på och integreringen av marknaderna för finansiella tjänster inom EU	25
2.6. Att främja företagande	27
2.7. Att främja en kunskapsbaserad ekonomi	29
2.8. Att öka den miljömässiga hållbarheten	32
3. Sammanfattande omdömen om genomförande av riktlinjerna i de enskilda medlemsstaterna	34
3.1. Belgien	34
3.2. Danmark	34
3.3. Tyskland	35
3.4. Grekland	36
3.5. Spanien	37
3.6. Frankrike	38
3.7. Irland	39
3.8. Italien	39
3.9. Luxemburg	40
3.10. Nederländerna	41
3.11. Österrike	41
3.12. Portugal	42
3.13. Finland	43
3.14. Sverige	44
3.15. Förenade kungariket	44

SAMMANFATTNING

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken bekräftades och utvidgades den heltäckande strategin för den ekonomiska politiken

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken bekräftades den ekonomisk-politiska strategin för att uppfylla det program som antogs på toppmötet i Lissabon, samtidigt som programmet fick en större räckvidd som ett resultat av Europeiska rådets möte i Stockholm, där det underströks att främjandet av en hållbar utveckling bör ingå i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. En sund makroekonomisk politik och omfattande ekonomiska reformer av arbets- produkt- och kapitalmarknaderna bör medverka till att hålla uppe tillväxten på kort sikt och samtidigt utgöra en grund för framtida tillväxt på medellång sikt samt till att lösa långsiktiga utmaningar avseende ekonomiska strukturer och hållbar utveckling. I denna rapport görs en övergripande bedömning av hur de ekonomisk-politiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken har genomförts. Den åtföljs av en rapport från kommissionen om hur de landspecifika rekommendationerna har genomförts.

Rapporten innehåller följande huvudslutsatser.

Den makroekonomiska situationen förvärrades av effekterna av negativa ekonomiska chocker

Det makroekonomiska klimatet försämrades betydligt under 2001. De ekonomiska utsikterna, som redan tyngdes av de utdragna effekterna av negativa ekonomiska chocker, försämrades ytterligare av terroristattacker den 11 september. Tillväxten minskade stadigt under året och stannade upp helt mot slutet av året. Skapandet av nya arbetstillfällen avtog men översteg fortfarande antalet förlorade arbetstillfällen och ledde därför till att arbetslösheten minskade ytterligare något. Efter att tillfälligt varit högre under de första månaderna 2001 har inflationen därefter visat en tydligt nedåtgående trend.

Den makroekonomiska politiken klarade påfrestningarna

De penningpolitiska myndigheterna utnyttjade det utrymme som uppstått till följd av de minskade inflationsriskerna till att i flera omgångar sänka de officiella räntorna. De finanspolitiska myndigheterna bibehöll en i stort sett neutral inriktning på finanspolitiken genom att med hänvisning till det återvunna finanspolitiska utrymmet medge en viss försämring av saldona i de offentliga finanserna till följd av de automatiska stabilisatorernas verkan. Löneutvecklingen förblev i stort sett förenlig med prisstabilitet och skapandet av nya arbetstillfällen.

Finanspolitiken - de faktiska saldona för de offentliga finanserna försämrades som ett resultat av konjunkturedgången

Genom att den faktiska ställningen för de offentliga finanserna i EU överlag försämrades som ett resultat av konjunkturavmattningen (genom inverkan av de automatiska stabilisatorerna) och skattereformerna, försämrades i allmänhet inte de offentliga i strukturella termer. Flera medlemsstater uppfyller ännu inte stabilitets- och tillväxtpaktens krav på offentliga finanser som är "nära balans eller visar överskott".

***De offentliga
finansernas kvalitet
och hållbarhet –
framsteg görs***

Ett växande antal medlemsstater har infört institutionella reformer av budgetregler och -förfaranden för att höja effektiviteten och förbättra utgiftskontrollen. I flera medlemsstater har framsteg gjorts när det gäller att förbättra de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet genom reformering av pensionssystemen och skapande av reservfonder. I flera fall förefaller dock inte de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet ännu vara säkerställd och i dessa fall krävs ytterligare åtgärder. Som ett resultat av den överenskommelse om skattepaketet som träffades i rådet i november 2000, har kommissionen lagt fram ett ändrat förslag till direktiv för att säkerställa effektiv beskattning av gränsöverskridande räntebetalningar.

***Arbetsmarknader -
ansträngningar görs –
men de måste ökas***

Överlag har framsteg gjorts när det gäller att skapa mer dynamiska arbetsmarknader genom att införa det slags reformer som rekommenderades i förra årets allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och i sysselsättningsriktlinjerna och som nyligen beskrevs i 2001 års gemensamma sysselsättningsrapport. Medan de framsteg som gjorts under tidigare år avspeglades i en mer sysselsättningsintensiv tillväxt, bland annat beroende på en återhållsam löneutveckling, mer flexibla anställningskontrakt och skattesänkningar med inriktning på låglönegrupper, tycks tempot i arbetsmarknadsreformerna ha minskat under 2001. Under 2001 har framstegen varit begränsade när det gäller att reformera skatte- och bidragssystemen för att göra dem mer sysselsättningsfrämjande, särskilt när det handlar om att vidta genomgripande reformer på bidragssidan med beaktande av skatte- och bidragssystemens ömsesidiga påverkan. I linje med sysselsättningsriktlinjerna arbetar också de flesta medlemsstater med strategier för livslångt lärande för att öka anställbarheten, främja arbetskraftens förmåga att anpassa sig till strukturella förändringar och därigenom främja rörligheten på arbetsmarknaden. Åtgärder för att komma till rätta med hinder för geografisk rörlighet har emellertid nästan inte alls behandlats. Endast i några medlemsstater har under det gångna året åtgärder vidtagits för att göra den aktiva arbetsmarknadspolitiken mer målinriktad och effektiv.

***Produktmarknaderna -
varumarknaderna har
integrerats ytterligare,
men den inre
marknaden för tjänster
utvecklas långsamt***

EU:s produktmarknaders funktion förbättrades under 2001 tack vare framsteg i fråga om att genomföra inre marknadsdirektiven, öppna upphandlingsmarknaderna för konkurrens och minska omfattningen av statligt stöd, men problem kvarstår. När inre marknadsdirektiven väl införlivats i den nationella lagstiftningen bör uppmärksamheten inriktas på att säkerställa att de genomförs effektivt. Hinder för handel med tjänster över gränserna är särskilt seglivade. Trots de framsteg som gjorts när det gäller att öppna de offentliga upphandlingsmarknaderna för konkurrens är en betydande del av upphandlingsmarknaderna fortfarande inte öppna för konkurrens över hela unionen. Konkurrenten har stärkts genom pågående reformer och avregleringar i vissa nätverksamheter, men de tidigare monopolföretagens marknadsandelar är fortfarande mycket stora. På motsvarande sätt förväntas den effektiva

konkurrensen främjas av de steg som i flera medlemsstater tagits för att öka den nationella konkurrensmyndighetens befogenheter och operativa förmåga och för att öka samarbetet mellan konkurrens- och tillsynsmyndigheterna. Totalt sett har statligt stöd som andel av BNP fortsatt att minska i det stora flertalet medlemsstater även om det fortsätter att vara ganska högt i en del medlemsstater.

Kapitalmarknaderna - även om framsteg görs inom olika områden, riskerar genomförandet av handlingsplanen för finansiella tjänster att försenas

Vismannakommitténs rekommendationer har fått bred uppslutning och genomförs undan för undan. Under 2001 har uppmuntrande framsteg konstaterats på en rad enskilda områden, men samtidigt har arbetet med genomförandet av handlingsplanen för finansiella tjänster generellt sett gått ganska långsamt. Det är nödvändigt att alla EU-institutioner bidrar med ny drivkraft och mobiliserar sina resurser om handlingsplanen för finansiella tjänster skall kunna genomföras inom tidsfristen 2003 för värdepappersmarknaderna och 2005 för hela finansmarknaderna. Medlemsstaterna har genomfört en rad reformer för att utveckla marknaden för riskkapital, särskilt genom att lätta på en del av de rättsliga och regleringsmässiga hindren för institutionella investerare och genom att driva fram skatteförändringar som bland annat gagnar riskkapitalmarknaden. Å andra sidan har inte mycket gjorts för att ta itu med de hämmande effekterna av procedurerna i händelse av konkurs eller betalningsinställelse. Flera medlemsstater har reformerat sina tillsynssystem, men de har valt olika lösningar. Det kommer att krävas ett förstärkt samarbete över gränserna och mellan sektorer.

Företagaranda - en minskning av regleringsbördan och förbättrad tillgång till finansiering för små och medelstora företag ,men skattemässiga hinder ger fortfarande upphov till snedvridande effekter på den inre marknaden.

Många medlemsstater införde åtgärder för att minska regleringsbördan på näringslivet och främja nyföretagande och små och medelstora företag, men det föreligger fortfarande stora skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om den tid som krävs och kostnaderna som är förenade med att starta nya företag. På motsvarande sätt har åtgärder vidtagits för att höja effektiviteten inom den offentliga förvaltningen och initiativ tagits för att förenkla bolagslagstiftningen och minska skattetrycket på näringslivet. Beskattningen av gränsöverskridande verksamhet och de bestående stora skillnaderna i effektiva bolagsskattesatser fortsätter att skapa snedvridande effekter på den inre marknaden. Åtgärder har också vidtagits för att underlätta de små och medelstora företagens tillgång till finansiering.

Den kunskapsbaserade ekonomin - fortsatta framsteg har gjorts på flera områden även om motgångar konstaterades avseende utfärdande av gemenskapspatent och framsteg i fråga om tillgång till accessnät fortfarande går långsamt

I flera medlemsstater gjordes insatser för att förbättra incitament och finansiering till förmån för FoU, och för att förbättra det forskningsindustriella samarbetet. Tidsfristen att nå en överenskommelse om utfärdande av gemenskapspatent före utgången av 2001 kunde emellertid inte hållas. Tillgången till IKT-tjänster fortsatte att förbättrats under 2001. Priserna för uppkoppling till Internet har sjunkit och regeringarna vidtog åtgärder för att öka tillgången till Internet på skolorna. Trots framsteg i fråga om tillträde till "accessnät" går utvecklingen emellertid fortfarande långsamt. Ökningstakten i IT-användningen har bromsats upp, delvis till följd av den globala nedgången på IKT-marknaderna, och e-handeln har utvecklats långsammare än väntat. De flesta medlemsstater har vidtagit åtgärder för att främja investeringar i humankapital på FoU-området och för att förbättra IKT-kunskaper.

Hållbar utveckling - olika marknadsbaserade instrument införs

Medlemsstaterna har infört en rad åtgärder som syftar till att främja en hållbar utveckling, bland annat genom att bättre beakta miljökostnader när priser och tariffer fastställs. Begränsade framsteg gjordes under 2001 för att på gemenskapsnivå enas om en ram för energibeskattnings.

1. INLEDNING

Europeiska unionen har en väl definierad strategi för den ekonomiska politiken som inbegriper en sund ekonomisk politik och omfattande strukturella reformer, vilket tydligt framgår av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Denna strategi ger möjlighet att reagera flexibelt på förändrade ekonomiska förhållanden på kort sikt och samtidigt stärka ekonomins produktionskapacitet på medellång sikt.

Den ekonomisk-politiska strategin har gradvis utvecklats. Europeiska rådets möte i Lissabon för två år sedan gav en avgörande impuls. Som en del av en heltäckande strategi för att förbättra ekonomins dynamik och konkurrenskraft i EU inleddes ett ambitiöst ekonomiskt reformprogram. Lissabonstrategin bekräftades av Europeiska rådet vid dess möte i Stockholm förra året och strategin för den ekonomiska politiken utsträcktes på Europeiska rådets möte i Göteborg till att även omfatta hållbar utveckling.

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken upprepas och uppdateras den gällande strategin för den ekonomiska politiken. Tyngdpunkten läggs på strukture reformer som syftar till att stärka EU:s tillväxtpotential, genom att integrera strategierna från toppmötena i Lissabon och Stockholm och genom att ge de ambitiösa målen i riktlinjerna ett konkret operationellt innehåll. I de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken anges vidare de allmänna politiska prioriteringarna för en tillväxt- och stabilitetsinriktad makroekonomisk politik och sunda offentliga finanser. Dessa bör inte endast medverka till att bemästra den pågående konjunkturedgången utan även hjälpa till att förbereda medlemsstaternas ekonomier inför den långsiktiga utmaning som en åldrande befolkning utgör.

I denna rapport utvärderas hur de rekommendationer som lämnades i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken genomförts. Detta arbete bidrar till den multilaterala övervakning av medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik som föreskrivs i artikel 99.3 i fördraget. Den bedömning som görs i rapporten utgör vidare ett värdefullt underlag vid framtagandet av de kommande allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

För att spegla strukturen i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken åtföljs denna rapport av ett arbetsdokument från kommissionen, i vilket en noggrann granskning görs av hur de landspecifika rekommendationerna har genomförts. I utvärderingen sammanförs resultaten från andra samordningsprocesser samt tillämpas de strukturella indikatorer som utvecklats för att övervaka hur genomförandet av Lissabonstrategin fortskrider.

De slutsatser som presenteras bör inte desto mindre tolkas försiktigt. Det mesta av det statistiska underlaget är av preliminär karaktär¹. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken innehåller vidare rekommendationer på medellång och lång sikt som inte fullständigt kan bedömas i nuläget. Detta gäller i synnerhet strukturella reformer, där ekonomisk-politiska åtgärder först ger resultat på ganska lång sikt.

¹ Denna rapport bygger på de statistiska uppgifter som var tillgängliga den 8 februari 2002.

Strategin i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken

1. Säkerställa en tillväxt- och stabilitetsorienterad makroekonomisk politik.
2. Förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet.
3. Effektivisera arbetsmarknaderna.
4. Säkerställa effektiva produkt-(varor och tjänster) marknader.
5. Främja en effektivisering och integrering av marknaden för finansiella tjänster inom EU.
6. Uppmuntra företagandet.
7. Stödja den kunskapsbaserade ekonomin.
8. Främja en hållbar utveckling.

2. ÖVERSIKT ÖVER VIKTIGA POLITIKOMRÅDEN

2.1. Att säkerställa en tillväxt- och stabilitetsinriktad makroekonomisk politik

2.1.1. *Det ekonomiska läget*

I en situation med avtagande tillväxt ...

I 2001 års allmänna riktlinjer för de ekonomiska politiken förväntades den ekonomiska tillväxten mattas något i förhållande till den mycket starka tillväxt som noterats under år 2000, men nedgången i ekonomin visade sig bli mycket kraftigare än väntat och tillväxten avstannade nästan helt under den senare hälften av året. Tillväxten för 2001 stannade på drygt 1½ %, dvs. mer en procentenhet lägre än väntat. Den oväntat kraftiga nedgången i ekonomin orsakades av en rad negativa ekonomiska chocker i förening med en svagare utveckling av den inhemska efterfrågan än väntat. Konjunkturedgången förvärrades av de dramatiska händelserna den 11 september som innebar en ytterligare påfrestning på ekonomin och minskade utsikterna till en snar återhämtning.

Arbetsmarknadens utveckling avspeglar tydligt den ekonomiska situationen med viss fördröjning och effekten blev under året allt mer kännbar. Sysselsättningsökningen fortsatte om än i långsammare takt en god bit in på året medan förluster av arbetstillfällen till följd av rationaliseringar och företagsnedläggelser endast långsamt ökade eftersom företagen tvekade att friställa arbetskraft särskilt där det fortfarande förekom flaskhalsar på arbetsmarknaden. Även om arbetslösheten har börjat att öka i vissa länder beräknas arbetslösheten i EU och i euroområdet ytterligare ha minskat under 2001. Den huvudsakliga effekten på arbetsmarknaden av konjunkturedgången förväntas visa sig med viss fördröjning under 2002, då arbetslösheten i EU förväntas att öka för första gången sedan 1994.

Konsumentprisutvecklingen visade ett "hackigt" mönster under 2001, orsakat av en kraftig uppgång i olje- och livsmedelspriser och ett efterföljande omslag i

oljepriserna. Inflationstakten, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, nådde sin högsta nivå på 3,4 % i maj 2001, och sjönk därefter till 2 % vid slutet av året. Den underliggande inflationen, definierad som det harmoniserade konsumentprisindexet exklusive energiprodukter och obearbetade livsmedel, ökade under större delen av 2001 på grund av genomslaget för indirekta effekter och andrahandseffekter av prisökningarna på energi och livsmedel, men nådde förmodligen sin kulmen i oktober 2001.

... har den makroekonomiska politiken understött tillväxten genom att det tillgängliga manöverutrymmet har utnyttjats på ett omdömesgillt sätt.

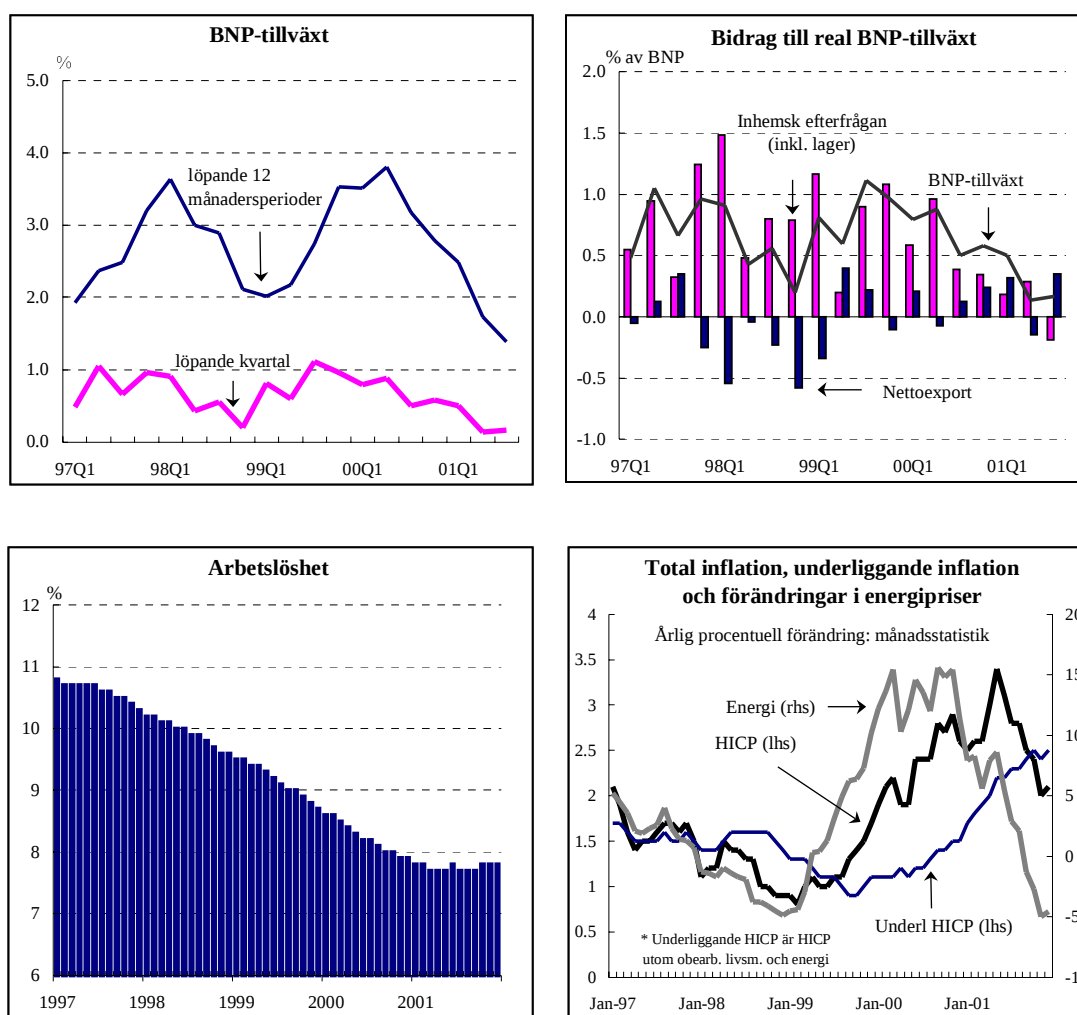
I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken noterades att en lämplig och friktionsfri inriktning av den ekonomiska politiken kännetecknas av *en gemensam penningpolitik som syftar till att bevara prisstabiliteten i euroområdet i sin helhet och, utan att detta mål åsidosätts, till att stödja gemenskapens ekonomiska politik i allmänhet; en finanspolitik som syftar till att uppnå balans i de offentliga finanserna och som inte är konjunkturförstärkande. De underströk också vikten av att löneutvecklingen är förenlig med bevarande av prisstabilitet och skapande av nya arbetstillfällen.*

Genom att på ett välavvägt sätt utnyttja det manöverutrymme som står till buds utan att den stabilitetsinriktade ramen äventyras, har den makroekonomiska politiken på ett lämpligt sätt anpassats till de i stor utsträckning symmetriska ekonomiska chockerna och den generella dämpningen av tillväxten.

Med stöd av de allt tydligare indikationerna på omfattningen av den ekonomiska avmattningen och den gradvis minskade inflationsrisken, utnyttjade ECB det uppkomna manöverutrymmet till att sänka sin viktigaste styrränta i fyra omgångar från 4,75 % till 3,25 %. Centralbankerna i Danmark, Sverige och Förenade kungariket sänkte också räntan. Dessa åtgärder fick genomslag i såväl de kortfristiga och långfristiga marknadsräntorna och ledde, särskilt i slutet av året, till ett lättande av penningpolitiken. Under 2001 stärktes eurons nominella effektiva växelkurs, främst till följd av att den stärktes gentemot den japanska yenen. Eurons växelkurs mot dollarn stabiliserades kring 0,90 amerikanska dollar under andra halvåret 2001, efter att ha förlorat mark under större delen av 1999 och 2000.

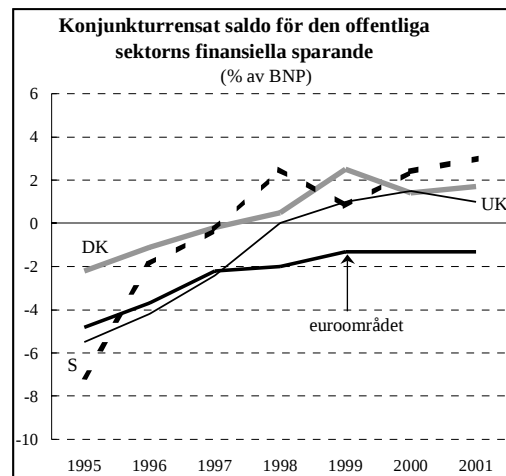
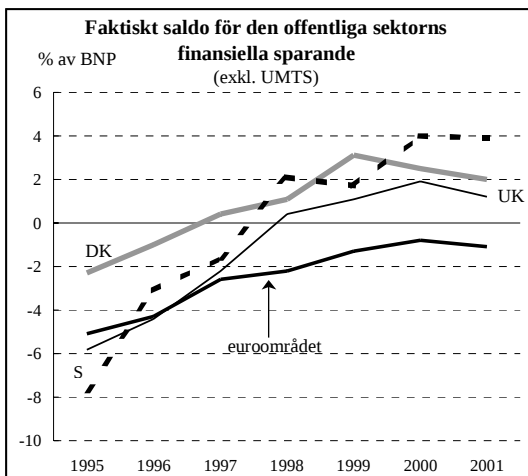
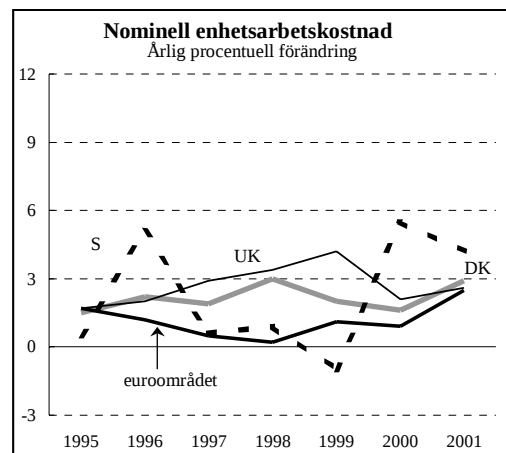
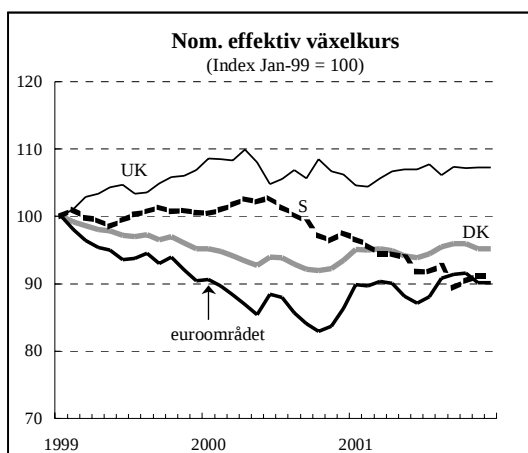
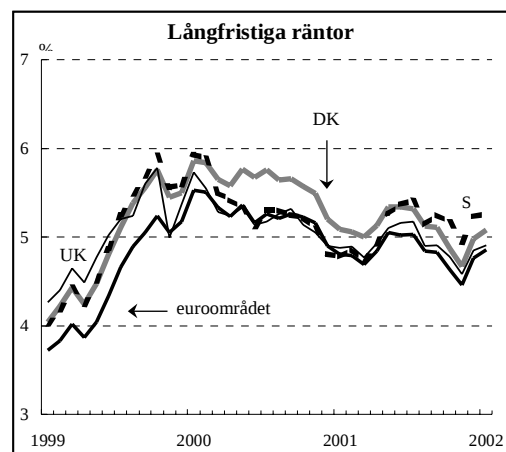
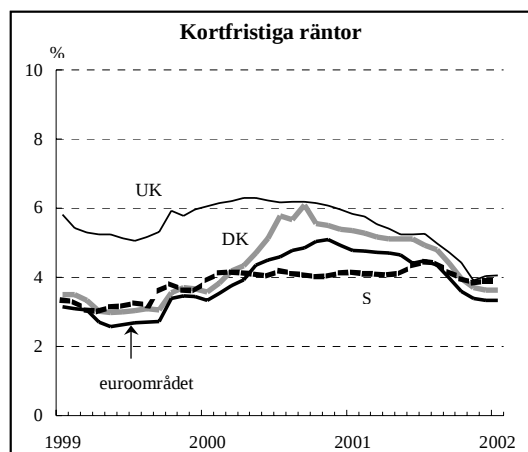
Inriktningen av finanspolitiken var i stort sett neutral samtidigt som de automatiska stabilisatorernas effekter ledde till en viss försämring i saldona för de offentliga finanserna. Löneutvecklingen var på det hela taget dämpad och förenlig med målen om prisstabilitet och skapande av arbetstillfällen.

Diagram 1: Den trendmässiga ekonomiska utvecklingen i EU

Källa: Kommissionen.

Diagram 2: Makroekonomisk politik i euroområdet

Källa: Kommissionen.

2.1.2. *Finanspolitiken och iakttagandet av stabilitets- och tillväxtpaktens krav*

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att (i) för 2001 som regel uppnå saldon för de offentliga finanserna som är nära balans eller som uppvisar överskott; (ii) att utforma budgetar för 2002 som uppfyller kravet på att ha saldon för de offentliga finanserna som är nära balans eller som uppvisar överskott och att undvika en konjunkturförstärkande finanspolitik, och (iii) vara beredda att sträva åt finanspolitiken där det finns risk för överhettning.

Den finanspolitiska utvecklingen 2001

Som angavs i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken, grundades rekommendationerna för de offentliga finanserna på de nationella stabilitets- och konvergensprogrammen, de underliggande ekonomiska antagandena i dessa och rådets yttranden om dem. I verkligheten blev tillväxten för 2001 betydligt lägre än vad som antogs i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. De automatiska stabilisatorernas verkan innebar en betydlig försämring av de offentliga finansernas saldon utöver effekterna av skattereformer i vissa länder. Detta resulterade i att de offentliga finansernas faktiska saldon försämrades under 2001 i förhållande till år 2000. Det totala underskottet i de offentliga finanserna för hela EU steg till 0,5 % av BNP från 0,1 % av BNP 2000 (om engångsintäkter från försäljningen av UMTS-licenser räknas bort). Detta var den första ökningen av underskottet sedan 1993. Underskottet i de offentliga finanserna i euroområdet ökade på motsvarande sätt till 1,1 % av BNP från 0,8 % av BNP år 2000. Det strukturella saldot för de offentliga finanserna försämrades i allmänhet inte.

På ländernivå och jämfört med år 2000 försämrades saldot för de offentliga finanserna kraftigt i Tyskland, Irland, Luxemburg, Finland samt i något mindre grad i Danmark, Belgien, Frankrike, Nederländerna, Sverige och Förenade kungariket. I Grekland, Spanien, Italien och särskilt Österrike blev emellertid utfallet bättre än år 2000. Jämfört med de nominella mål för de offentliga finanserna för 2001 som fastställdes i höstens uppdaterade stabilitets- och konvergensprogram har underskridanden av budgetmålen konstaterats särskilt i Danmark, Tyskland, Grekland, Frankrike, Irland och Portugal och i mindre utsträckning i Belgien och Italien. Målen uppfylldes eller överträffades emellertid i Spanien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Finland och Sverige. Såväl de faktiska som de strukturella underskotten är fortfarande relativt stora i Tyskland, Frankrike, Italien och Portugal och följaktligen uppfyller dessa länder ännu inte stabilitets- och tillväxtpaktens krav om offentliga finanser som är "nära balans eller visar överskott".

De offentliga finanserna 2002

Medlemsstaterna, i synnerhet de som fortfarande hade stora underskott, var när de utformade sina budgetar för 2002 tvingade att göra en avvägning mellan kravet på ytterligare konsolidering av de offentliga finanserna och kravet att undvika en konjunkturförstärkande åtstramning. I budgetförslagen för 2002 avspeglas de dämpade tillväxtutsikterna. Av den nya uppsättningen stabilitets- och konvergensplaner framgår att de flesta länder avser att hålla eller förbättra de faktiska budgetsaldona jämfört med 2001. Detta skulle tyda på en måttlig åtstramning av finanspolitiken i vissa länder, medan den finanspolitiska inriktningen i de flesta länderna i stort sett är neutral.

Tabell 1: Förändringar i uppskattningen av saldona för den offentliga sektorns finanser 2001*

	Stabilitets-/ Konvergens- programmet* 1)		Uppskattat utfall 2)		Differens	
	Real BNP tillväxt (i %)	Saldo off. fin. (i % av BNP)	Real BNP tillväxt (i %)	Saldo off. fin. (i % av BNP)	Real BNP tillväxt (i %)	Saldo off. fin. (i % av BNP)
B	2.5	0.2	1.1*	0.0*	-1.4	-0.2
D	2.75	-1.5	0.6	-2.6*	-2.2	-1.1
EL	5.0	0.5	4.1	-0.4	-0.9	-0.9
E	3.6	0.0	2.7	0.1	-0.9	0.1
F	3.3	-1.0	2.0	-1.6	-1.3	-0.6
IRL	8.8	4.3	6.5	1.7*	-2.3	-2.6
I	2.9	-0.8	1.8	-1.2	-1.1	-0.4
L	5.2	2.6	5.1*	4.1*	-0.1	1.5
NL	4.0	0.7	1.5	0.7*	-2.5	0.0
A	2.8	-0.75	1.1	-0.2	-1.7	0.6
P	3.3	-1.1	1.7	-2.2*	-1.6	-1.1
FIN	4.2	4.7	0.5	4.8	-3.7	0.1
Euroområdet	3.2	-0.6	(1.6)	(-1.1)	(-1.6)	(-0.5)
DK	1.8	2.8	1.3	2.0	-0.5	-0.8
S	3.5	3.5	1.4	3.9*	-2.1	0.4
UK	2.25 ³⁾	0.6 ³⁾	2.3	1.2	0.05 ⁴⁾	0.6 ⁴⁾
EU-15	3.0	-0.2	(1.7)	(-0.5)	(-1.3)	(-0.3)

* Exkl. UMTS-intäkter.

1) Andra omgången uppdateringar från slutet av 2000.

2) Kommissionens ekonomiska höstprognos 2001 och preliminära utfallssiffror är markerade med en asterisk

3) Budgetår.

4) Indikativ, eftersom det rör sig om en jämförelse mellan statistik för budgetåret och kalenderåret..

Källa: Kommissionen.

Tabell 2: Förändring av faktiska och konjunkturrensade saldon (Konjunkturrensade saldon för den offentliga sektorns finanser 2001* (i % av BNP)

	Faktiskt saldo 2001	Förändring av saldo 00/01	Förändr. av saldot till följd av:			Förändr. av saldot till följd av:		Förändr. av konj.rens.saldon till följd av:	
			Inkomst förändr.	Förändr. i primär-utgifter	Förändr. i ränte-utgifter	Förändr. konj. samman-sättn.	Förändr. konj.rens. saldon	Förändr. i ränte-utgifter	Förändr. primärt konj.rens. saldon
	1 **	2 = 3 - 4 - 5 = 6 + 7	3	4	5	6	7 = 9-5	8	9
B	-0.2 (0.0)	-0.3	-0.4	0.2	-0.3	-0.6	0.3	-0.3	0.0
D	-2.5 (-2.6)	-1.2	-1.0	0.3	-0.1	-0.5	-0.7	-0.1	-0.8
EL	-0.4	0.7	0.1	0.1	-0.6	0.3	0.4	-0.6	-0.2
E	0.1	0.5	0.1	-0.3	-0.1	-0.2	0.7	-0.1	0.6
F	-1.6	-0.2	-0.3	0.0	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.2
IRL	2.4 (1.7)	-2.1	-2.0	0.4	-0.3	-0.3	-1.8	-0.3	-2.1
I	-1.2	0.3	0.2	0.1	-0.2	-0.1	0.4	-0.2	0.2
L	4.4 (4.1)	-1.7	-1.5	0.2	0.0	-0.7	-0.9	0.0	-1.0
NL	1.3 (0.7)	-0.2	-1.6	-0.9	-0.6	-0.9	0.7	-0.6	0.1
A	-0.2	1.3	1.6	0.4	-0.1	-0.3	1.6	-0.1	1.5
P	-2.0 (-2.2)	-0.2	0.0	0.2	0.0	-0.3	0.1	0.0	0.1
FIN	4.8	-2.1	-2.3	0.4	-0.6	-1.8	-0.3	-0.6	-0.9
Euro Area	-1.1	-0.3	-0.5	0.0	-0.2	-0.3	0.0	-0.2	-0.2
DK	2.0	-0.5	-0.8	0.1	-0.4	-0.8	0.3	-0.4	-0.1
S	3.8 (3.9)	-0.2	-0.9	0.1	-0.8	-0.8	0.6	-0.8	-0.2
UK	1.2	-0.6	0.1	1.1	-0.3	-0.1	-0.5	-0.4	-0.9
EU-15	-0.5	-0.4	-0.5	0.2	-0.2	-0.3	-0.1	-0.2	-0.3

* Exkl. UMTS. ** Kommissionens ekonomiska höstprognos 2001 samt preliminära utfallssiffror inom parantes där sådana finns.

1) Uppskattat utfall: Kommissionens ekonomiska höstprognos 2001.

Källa: Kommissionen.

Tabell 3: Uppskattningar av överskott(+)/underskott(-)
(i % av BNP)

Datum ¹⁾		1999	2000 ²⁾	2001 ²⁾	2002	2003	2004
Stabilitetsprogram							
B	SP 12/-00	-0.1	0.2	0.3	0.5	0.6	0.7
	UD 12/-01	0.1	0.0	0.0	0.5	0.6	0.7
D	SP 10/-00	1½ (-1)	-1½	-1	-½	0	
	UD 12/-01	1.2(-1.3)	-2½	-2	-1	-0	-0
EL	CP 12/-00	-0.8	0.5	1.5	2.0	2.0	
	SP 12/-01	-1.1	0.1	0.8	1.0	1.2	
E	SP 01/-01	-0.3	0.0	0.2	0.3	0.3	
	UD 12/-01	-0.3	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2
F	SP 12/-00	-1.4	0.1(-1.0)	-0.6	-0.4	0.3(0.2) ³⁾	
	UD 12/-01	-1.4	-1.4	-1.4	-1.3/-1.0	-0.5/0.0	0.0/0.3
IRL	SP 12/-00	4.7	4.3	3.8	4.6		
	UD 12/-01	4.5	1.4	0.7	-0.5	-0.6	
I	SP 12/-00	-1.3	-0.8	-0.5	0.0	0.3	
	UD 11/-01	(-1.5)	-1.1	-0.5	0.0	0.0	0.2
L	SP 12/-00	3.0	2.6	2.5	2.5		
	UD 11/-01	6.2	4.1	2.8	3.1	3.4	
NL	SP 09/-00	1.7(1.0)	0.7	0.6 ⁴⁾	1.1 ⁴⁾	1.9 ⁴⁾	
	UD 10/-01	2.2(1.5)	0.7	0.4	0.2	0.5	
A	SP 12/-00	-1.4	-0.75	0.0	0.0	0.0	
	UD 11/-01	-1.1	0.0	0.0	0.0	0.2	0.5
P	SP 01/-01	-1.5	-1.1	-0.7	-0.3	0.0	
	UD 12/-01	-1.5	-2.2	-1.8	-1.0	0.0	0.4
FIN	SP 09/-00	4.5	4.7	4.4	4.5	4.9	
	UD 11/-01	6.9	4.7	2.6	2.1	2.6	
Euro area	SP -00	-0.7	-0.6	-0.3	0.1	0.5	
	UD -01	-0.8	-1.1	-0.9	-0.5	0.0	0.1
Konvergensprogram							
DK	CP 12/-00	2.7	2.8	2.6	2.6	2.7	2.9
	UD 01/-02	2.5	1.9	1.9	2.1	2.1	2.1
S	CP 11/-00	3.4	3.5	2.0	2.0		
	UD 11/-01	4.1	4.6	2.1	2.2	2.3	
UK	CP 12/-00 ⁵⁾	1.1	0.6	-0.1	-0.9	-1.0	-1.1
	UD 12/-01 ⁵⁾	2.0	-0.2	-1.1	-1.3	-1.1	-1.0 ⁶⁾
EU-15	C/SP -00	-0.2	-0.2	-0.1	0.1	0.3	
	UD -01	-0.1	-0.8	-0.9	-0.6	-0.1	-0.1

CP = konvergensprogram; SP = stabilitetsprogram; UD = uppdaterade stabilitets/konvergensprogram; 1) Datum för antagande av medlemsstaternas regeringar av uppdaterade stabilitetsprogram eller konvergensprogram. 2) Saldo för den offentliga sektorns finanser 2000 eller 2001 har i flera länder påverkats av intäkter från försäljningen av UMTS-licenser. I förekommande fall och om tillgänglig information finns, anges två siffror: den första inkluderar intäkterna från UMTS-licenser och i den andra (med kursiv stil) har dessa intäkter frånräknats. 3) Ett underskott i de offentliga finanserna på 0,5 % av BNP beräknas för 2004 i ett mer försiktigt tillväxtscenario. 4) Gynnsamt scenario, med tillgängligt utrymme använt för skuldminskning; i det försiktiga scenariot, med tillgängligt utrymme använt för skuldminskning, förutses överskottet i de offentliga finanserna uppgå till 0,3% av BNP 2002 och 2003 samt 0,6% 2004. 5) Budgetår. 6) Ett underskott i de offentliga finanserna på 1,0% av BNP förutses även för 2006-07.

Källa: Kommissionen.

2.1.3. Löneutvecklingen

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades (i) att de nominella löneökningarna är förenliga med prisstabilitetsmålet; (ii) att reallöneökningarna inte överstiger produktivetsökningarna; och (iii) att produktivitetsskillnader beaktas i löneförhandlingsprocessen.

Den totala löneutvecklingen

På det hela taget var löneutvecklingen fortsatt återhållsam under 2001, även om ökningen i ersättning per anställd i euroområdet beräknas ha stigit med en halv procentenhet till cirka 3 procent. Samtidigt som trycket på arbetsmarknaden ökade fram till början av 2001 förblev reaktionen på den tillfälligt ökade inflationstakten i löneavtalen återhållsam. Löneökningarna var relativt kraftiga i Spanien, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Portugal och Finland, som i huvudsak var länder med en relativt ansträngd arbetsmarknad. I Frankrike dämpades ökningen i timlönkostnad gradvis i takt med att den mekaniska effekten av övergången till 35- timmars vecka avklingar.

Även om den nominella löneutvecklingen fortsatte att vara måttlig under 2001, resulterade den långsammare tillväxten inom euroområdet och den konkunkturavmattning som därigenom uppstod i att ökningstakten för den nominella enhetsarbetskostnaden steg till 2½ procent. Även den reala enhetsarbetskostnaden ökade i snabbare takt och reallöneökningen översteg något produktivetsökningen. Ökningen av de reala enhetsarbetskostnaderna var dock fortfarande relativt måttlig och förblev på det hela taget förenlig med skapandet av nya arbetstillfällen.

Löneskillnader

Ansträngningarna att skapa lönestrukturer som bättre avspeglar skillnader i produktivitet var inte särskilt påtagliga under 2001. I vissa länder (Belgien, Tyskland, Österrike) vidtogs åtgärder för att göra det möjligt att på vissa villkor avstå från att följa de lönenormer som fastställs i kollektivavtal på branschnivå.

Tabell 4: **Löneutvecklingen 2001**
(Årlig procentuell förändring)

	Nominell ersättning per anställd	Reallöner ¹⁾	Arbetskrafts- produktivitet	NULC ²⁾	RULC ³⁾
B	3.2	1.1	0.1	3.1	1.0
D	1.6	0.3	0.4	1.2	-0.1
EL	5.5	2.2	3.0	2.5	-0.8
E	3.9	0.2	0.4	3.5	-0.3
F	2.2	0.7	-0.2	2.4	0.9
IRL	9.5	4.5	4.1	5.2	0.4
I	3.2	0.6	0.3	2.9	0.3
L	4.4	1.4	-1.4	5.9	2.8
NL	5.0	-0.7	-0.4	5.5	-0.3
A	2.4	1.0	1.1	1.3	-0.1
P	6.4	2.4	0.2	6.2	2.2
FIN	4.4	2.0	-0.8	5.3	2.8
Euro area	2.8	0.5	0.3	2.5	0.2
DK	3.8	0.8	0.9	2.9	-0.1
S	3.8	1.9	-0.4	4.2	2.3
UK	4.3	1.9	1.6	2.6	0.2
EU-15	3.1	0.8	0.5	2.6	0.3

1) Nominell ersättning justerad med BNP-deflatorn.

2) Nominella enhetsarbetskostnader.

3) Reala enhetsarbetskostnader..

Källa: Kommissionen.

2.2. Att förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna (i) att göra skatte- och bidragssystemen mer sysselsättningsfrämjande; (ii) att förbättra de offentliga utgifternas kvalitet; (iii) att öka effektiviteten i de offentliga utgifterna genom att genomföra institutionella och strukturella reformer, särskilt för att begränsa de offentliga utgifterna; (iv) att förbättra den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna; och (v) att ytterligare samordna skattepolitiken och genomföra rådets överenskommelse om skattepaketet från november 2000.

Skatte- och bidragssystemen

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att göra skatte- och bidragssystemen mer sysselsättningsfrämjande (se avsnitt 2.3 nedan).

Kvalitet och omläggning av de offentliga finanserna

Offentliga utgifter kan, förutom genom den tillväxtfrämjande effekt som icke snedvridande bidragssystem har, också höja tillväxt och sysselsättning genom att minska räntebördan och generellt sett icke produktiva utgifter, samt genom ackumuleringen av produktionsfaktorer, dvs. investeringar i fysiskt kapital (offentliga investeringar i infrastruktur), humankapital (utbildning, men även i viss mån hälsa) och kunskap (FoU och innovation). Vissa framsteg har gjorts i denna riktning under 2001 med en minskning av räntebetalningarna, och, i mindre utsträckning, av transfereringarna, vilket resulterade i en minskning av de totala offentliga utgifterna som andel av BNP i många medlemsstater, samtidigt som de offentliga investeringarnas andel av BNP förblev oförändrad.

Offentliga utgifter

Ett växande antal medlemsstater har genomfört institutionella reformer av budgetregler och -förfaranden för att förbättra effektivitet och kontroll. Dessa reformer har utformats på olika sätt och inbegriper mekanismer för att fastställa och kontrollera de offentliga utgifterna, införande av flerårsbudgetar och överenskommelser mellan olika nivåer av den offentliga sektorn. Förstärkningen av budgetförfaranden och budgetkontroll välkomnas. I vilken utsträckning de olika budgetförfarandena, särskilt utgiftsriktlinjerna, är bindande varierar emellertid. I synnerhet behöver mekanismerna för att kontrollera hälso- och sjukvårdsutgifter förstärkas.

Den långsiktiga hållbarheten

Behovet av att förbättra de offentliga finansernas hållbarhet mot bakgrund av att befolkningen blir allt äldre betonades i en rapport från kommittén för ekonomisk politik enligt vilken de offentliga utgifterna för pensioner, hälso- och sjukvård samt åldringsvård i flertalet medlemsstater beräknas öka med mellan 4 % och 8 % av BNP fram till år 2040. Framgångarna i arbetet med att säkerställa pensionssystemens effektivitet och finansiella hållbarhet så att de kan uppfylla de sociala målsättningarna har varit varierande. Flera medlemsstater har uppnått eller bibehållit sunda offentliga finanser med stora primära överskott, vilket lett till en snabb minskning av de offentliga skuldnivåerna. De förseningar när det gäller att uppfylla stabilitets- och tillväxtpaktens krav på offentliga finanser som "är nära balans eller visar överskott" som konstaterats i flera medlemsstater (Tyskland, Frankrike, Italien och Portugal) skulle kunna få långsiktiga konsekvenser eftersom det bara finns en begränsad tidsfrist för förberedelser innan effekterna av de demografiska förändringarna ger sig till känna.

I flera medlemsstater noterades vissa framsteg i fråga om att reformera pensionssystemen, även om i en del fall (Tyskland, Österrike, Portugal) ytterligare åtgärder i framtiden kan komma att krävas för säkerställa deras finansiella hållbarhet. Det är nödvändigt att de reformer som planeras i flera medlemsstater (Belgien, Spanien, Frankrike och Italien) fullföljs utan dröjsmål, särskilt i de länder där reformerna har drabbats av förseningar och skjutits på framtiden. I ett antal medlemsstater (Belgien, Spanien, Irland och Frankrike) har reservfonder inrättats, men deras ringa storlek innebär att de endast i begränsad utsträckning kommer att bidra till att klara av de ökade utgiftsbehoven för pensioner i vissa medlemsstater.

Skattepaketet

Som ett resultat av slutsatserna från Ekofin-rådets möte i november 2000 lade kommissionen fram ett ändrat förslag till direktiv² för att säkerställa en effektiv beskattning av inkomster från sparande som utbetalas i en medlemsstat till personer i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen. Samtidigt fortsätter medlemsstaterna sin jämförande granskning ("peer-review") rörande frysning och avveckling av de 66 åtgärder på området för företagsbeskattning som har angetts som skadliga i rapporten från uppförandekodgruppen (företagsbeskattning). Slutligen har direktivförslaget om avskaffande av källskatter på gränsöverskridande ränte- och royaltybetalningar mellan närstående företag diskuterats i rådet sedan 1998. Kommissionen och medlemsstaterna arbetar intensivt för att hålla tidsfristen för att nå överenskommelse om dessa tre delar i "skattepaketet".

2.3. Att effektivisera arbetsmarknaderna

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderas att *i) främja ökat arbetskraftsdeltagande; ii) tillse att skatte- och bidragssystemen gör att arbete lönar sig; iii) undanröja hinder för arbetskraftens rörlighet inom och mellan medlemsstater; iv) underlätta rörlighet mellan olika yrkesgrupper; v) ytterligare förbättra de aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas effektivitet; vi) främja en mer flexibel arbetsorganisation; och vii) bedriva en politik som syftar till att minska sådana löneskillnader mellan män och kvinnor som beror på faktisk diskriminering.*

Under 2001 drabbades arbetsmarknaden av konjunkturedgången och den mycket goda utvecklingen från föregående år kunde inte upprepas. Ökningstakten för sysselsättningen avtog och uppgick bara till 1,1 % och arbetslösheten minskade endast något och uppgick vid årets utgång till 7,8 %. Den genomsnittliga arbetslösheten på 7,7 % var dock 0,5 procentenheter lägre än genomsnittet för 2000. Arbetet med att uppfylla de mål för sysselsättningen som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Lissabon gick också långsammare än under 2000. Den totala sysselsättningsgraden ökade med 0,7 procentenheter till 63,9 % och den för kvinnor med 0,7 procentenheter till 54,7 %. Sysselsättningsgraden för äldre personer i arbetskraften (55–64 år) ökade 2001 med 0,5 procentenheter till 38,3 %.

Situationen på arbetsmarknaderna skiljer sig dock fortfarande från en medlemsstat till en annan, både när det gäller sysselsättnings- och arbetslöshetsnivån och när det gäller förbättringarnas storlek. Att strukturreformerna går långsammare är särskilt oroande med tanke på den pågående konjunkturavmattningen och den ännu otillräckliga tillväxtpotentialen.

Skatte- och bidragssystemen

I de flesta medlemsstater har man fortfarande problem med att arbetskraftsdeltagandet är lågt till följd av arbetslöshets- och fattigdomsfällor, som innebär att enskilda har otillräckliga incitament att acceptera jobberbjudanden, att fortsätta arbeta eller att öka antalet arbetstimmar. Dessa fällor drabbar i huvudsak låginkomsttagare och personer med låg kompetens. Många medlemsstater har inlett eller fortsatt med skattereformer

²

KOM (2001) 400. När direktivet väl antagits, kommer medlemsstaterna att vara skyldiga att antingen beskatta räntebetalningar eller lämna upplysningar till betalningsmottagarens hemland om gjorda utbetalningar. Avtalet är villkorat av att motsvarande åtgärder införs av ett antal tredje länder och av associerade och beroende områden.

som syftar till att minska skattetrycket på arbete, särskilt för låginkomsttagare. Enligt preliminära uppgifter sjönk det genomsnittliga skattetrycket på låginkomsttagare inom EU med mer än ¾ procentenheter under 2001 och uppgick till mindre än 39 procent.

När det gäller incitamenten att arbeta var den samlade bilden blandad under 2001, även om vissa medlemsstater (Spanien, Frankrike, Irland, Nederländerna och Finland) avsevärt förbättrade incitamenten i skatte- och bidragssystemen tidigare år. Det verkar finnas en viss motvilja mot att komplettera skattereformerna med genomgripande reformer av bidragssystemen som skulle göra att arbete verkligen lönade sig. Under 2001 tillämpade de flesta medlemsstaterna en partiell strategi, bland annat genom att reformera bidragssystemen för specifika målgrupper. De nuvarande reformerna är inte tillräckligt inriktade på att förbättra incitamenten att arbeta eller att delta i arbetsmarknadsåtgärder.

Tabell 5: Skattekil för låginkomsttagare

(en ensamstående arbetstagare med en lön som motsvarar 67% av en genomsnittlig industriarbetarlön)

	1997	2000	2001*	Förändring 2000-01
B	49.5	49.9	49.1	-0.8
DK	41.7	41.2	41.1	-0.1
D	47.7	46.5	45.4	-1.1
EL	35.0	34.3	34.3	0.0
E	34.8	32.8	33.3	0.5
F	41.6	39.6	38.4	-1.2
IRL	24.9	18.1	17.3	-0.8
I	48.8	43.3	42.9	-0.4
L	29.7	30.4	28.8	-1.6
NL	38.8	40.6	36.8	-3.8
A	41.1	40.1	39.9	-0.2
P	30.8	30.4	29.6	-0.8
FIN	44.2	42.4	40.9	-1.5
S	49.2	47.9	47.0	-0.9
UK	28.4	25.3	24.8	-0.5
EU-15	40.8	38.6	37.8	-0.8

* Uppgifterna för 2001 är preliminära.

Källa: OECD/kommissionen, GD TAXUD.

Geografisk rörlighet och rörlighet mellan olika yrken

I många medlemsstater utgör bristande överensstämmelse mellan den kompetens som erbjuds och den som efterfrågas ett stort hinder för ökad sysselsättning. Problem av denna typ och problem med flaskhalsar förekommer i många medlemsstater och har olika anledningar, till exempel en överhettad arbetsmarknad (Danmark, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Sverige), stora regionala skillnader i arbetslöshet (Belgien, Tyskland, Spanien, Italien och Förenade kungariket) och hög strukturell arbetslöshet (Grekland, Spanien, Frankrike, Italien och Finland). De flesta medlemsstater följer övergripande strategier för livslångt lärande för att öka arbetskraftens förmåga att anpassa sig till strukturella förändringar. Några har vidtagit åtgärder för att reformera utbildningssystemet i allmänhet (t. ex. Spanien, Grekland och Portugal). Försöken att minska hindren för den geografiska rörligheten både inom

och mellan medlemsstaterna har varit få och den potential som finns i den europeiska arbetsmarknaden som helhet har ägnats för liten uppmärksamhet.

En aktiv arbetsmarknadspolitik

Strategin att snabbt aktivera de som blivit arbetslösa har visserligen fungerat allt bättre de senaste åren, men det verkar som att vissa program fungerar bättre än andra och bättre för vissa grupper inom arbetskraften än för andra. I de flesta medlemsstaterna är det fortfarande svårt att rikta programmen mot vissa målgrupper och att kontrollera programmens effektivitet, vilket framhölls i 2001 års gemensamma sysselsättningsrapport. Den senaste tiden har endast några medlemsstater vidtagit (Finland, Sverige, Förenade kungariket) eller aviserat (Tyskland) utvärderingsbaserade åtgärder för att öka den aktiva arbetsmarknadspolitikens effektivitet.

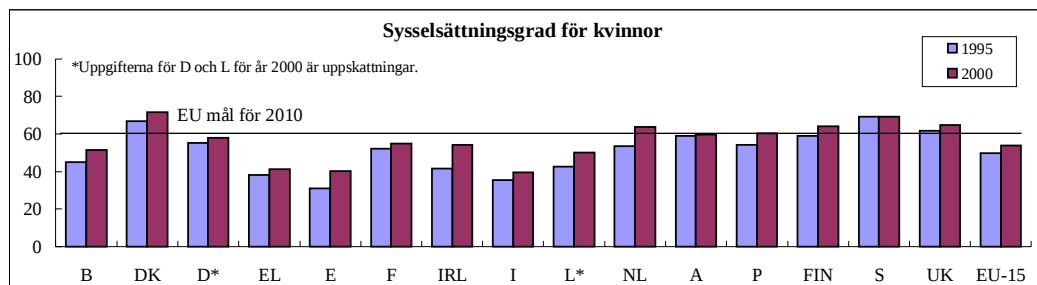
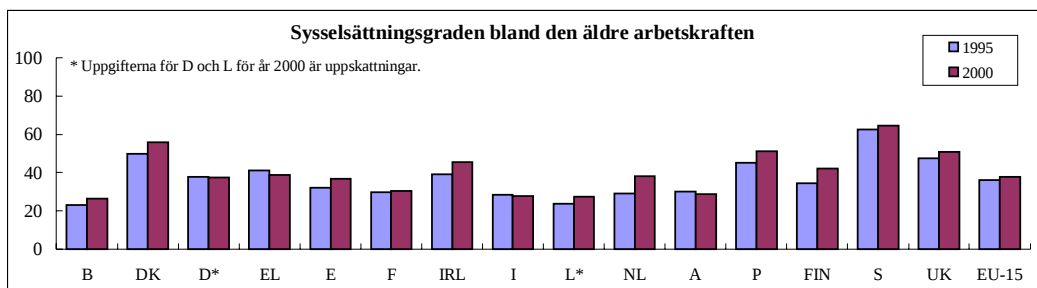
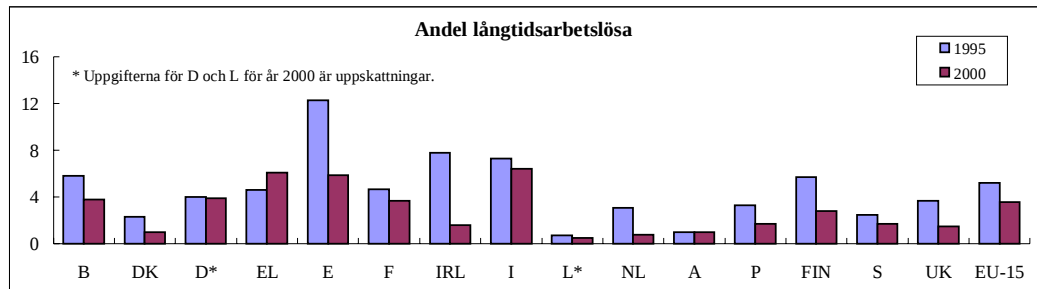
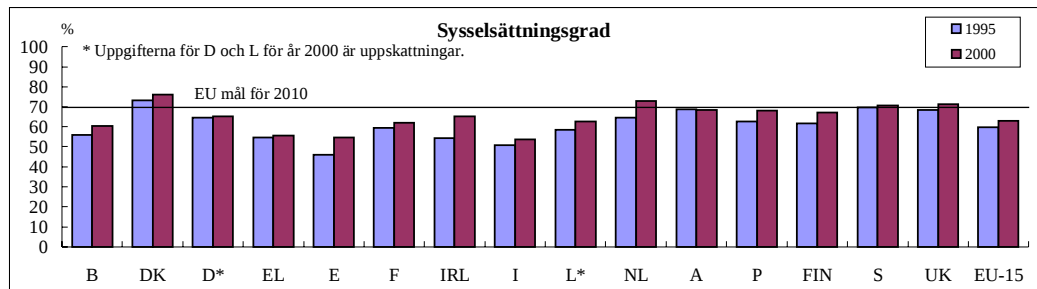
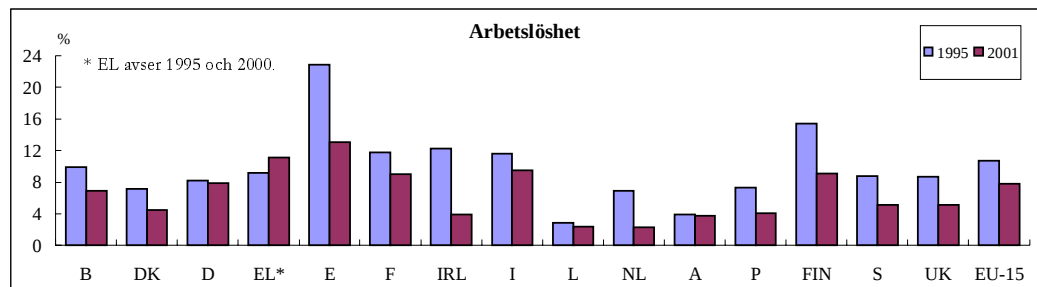
Flexibilitet och modernisering

Organisationen av arbetstiden har blivit mer flexibel i vissa medlemsstater och flexibla arbetsformer – till exempel deltidsarbete, visstidsanställning, tidsbegränsade projektanställningar och i mindre utsträckning distansarbete – är en lösning som medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter prioriterar för att modernisera arbetsorganisationen. Att klara av effekterna av demografiska förändringar och bristen på utbildad arbetskraft förväntas bli en viktig uppgift de kommande åren. Flera medlemsstater (Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien och Portugal) bör gå längre med reformeringen av det nuvarande regelverket så att ökad flexibilitet i kombination med trygghet kan leda till att den strukturella arbetslösheten minskas. Endast i Spanien har man vidtagit betydande åtgärder för att öka flexibiliteten under det senaste året.

Löneskillnader mellan män och kvinnor som beror på diskriminering

I genomsnitt tjänar kvinnor mindre än män. Enligt Europeiska gemenskapens hushållsundersökning för 1997 var kvinnornas genomsnittliga nettotimlön (anställda som arbetar mer än 15 timmar) omkring 86 % av männens (uppgift saknas för Sverige). Denna skillnad beror både på skillnader i arbetsmarknadsrelaterade faktorer (t.ex. arbetskraftens åldersstruktur, yrkestillhörighet, arbetslivserfarenhet och utbildningsnivå) och löneskillnader. Målet att uppnå ökad jämlikhet i lön mellan män och kvinnor står på den politiska dagordningen i de flesta medlemsstater. Kommissionen kommer 2002 att göra en övergripande utvärdering av varför det förekommer bland annat löneskillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden.

Diagram 3: Arbetsmarknadsläget i EU

Källa: Kommissionen

2.4. Att säkerställa effektiva produktmarknader (varor och tjänster)

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderas medlemsstaterna att *i) till fullo genomföra den inre marknaden (minska eftersläpningarna när det gäller inre marknadslagstiftning som ännu inte antagits, undanröja tekniska handelshinder, skapa en fungerande inre marknad för tjänster och ytterligare öppna upp marknaden för offentlig upphandling) och att ii) förbättra konkurrensen (liberalisering av nätverksamheterna, effektiva konkurrens- och tillsynsmyndigheter, statligt stöd).*

Arbetet med att skapa en fullt integrerad och effektiv inre marknad har hittills gett blandade resultat. EU:s varumarknader blir alltmer integrerade, även om skillnader i standarder och regler fortfarande utgör ett hinder för gränsöverskridande verksamhet. Skapandet av en inre marknad för tjänster går dock långsamt. Å andra sidan har arbetet gått framåt när det gäller att genomföra inre marknadsdirektiv i den nationella lagstiftningen, öppna upp marknaden för offentlig upphandling, förstärka konkurrensmyndigheternas befogenheter och minska det statliga stödet. Liberaliseringen av telekommunikations- och elmarknaderna har börjat bära frukt i form av prisminskningar, men utsikterna för ytterligare prisminskningar kommer sannolikt att påverkas av fysiska flaskhalsar, bristande inhemska avregleringar och av det faktum att de tidigare monopolföretagen har en stor marknadsandel i dessa sektorer. Man har inte kommit lika långt med att öppna upp marknaderna för transport- och posttjänster för konkurrens.

Fullbordandet av den inre marknaden

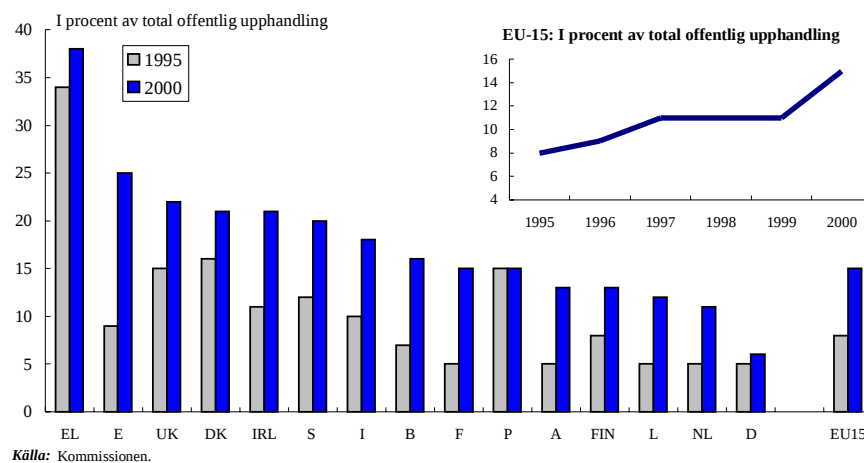
Ökningen av handels- och investeringsflödena mellan medlemsstaterna är ett tecken på att den ekonomiska integrationen fortsätter inom EU, även om konvergensen mellan medlemsstaterna när det gäller prisnivåerna verkar ha avtagit. Procentandelen av inre marknadsdirektiven som ännu inte har genomförts i nationell lagstiftning sjönk till i genomsnitt 2 % i oktober 2001, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med året innan. I Grekland, Frankrike, Österrike, Förenade kungariket och Tyskland var den dock fortfarande mer än 1 procentenhet högre än målet på 1,5 % som skall vara uppfyllt till Europeiska rådets möte våren 2002. Uppmärksamheten övergår nu från genomförandet till den faktiska tillämpningen av direktiven: Frankrike och Italien står för nästan 30 % av alla påstådda överträdelser av inre marknadslagstiftningen.

Undersökningar visar att företagen är allt nöjdare med hur den inre marknaden fungerar. Att det fortfarande förekommer tekniska hinder för gränsöverskridande handel är dock inte tillfredsställande. Situationen är värst för tekniskt komplicerade produkter eller för produkter där hälsoskyddsfrågorna är framträdande (t.ex. livsmedel). Enighet om standarder har visserligen uppnåtts på vissa områden (t.ex. byggnadsprodukter), men det kvarstår problem och det anses fortfarande vara alltför riskfyllt och tidskrävande att återopa principen om ömsesidigt erkännande.

I en enkät bland affärstjänsteföretag ansåg 40 % av de svarande att deras försäljning skulle öka med upp till 20 % om hindren för gränsöverskridande handel undanröjdes, vilket tydligt visar på vikten av att skapa en effektivt fungerande inre marknad för tjänster. Få framsteg har dock gjorts på detta område och under 2002 kommer kommissionen att ange en detaljerad tidsplan för avvecklandet av specifika hinder, att lägga fram förslag till icke-lagstiftningsmässiga kompletterande åtgärder och eventuellt att föreslå harmoniserade regler för vissa tjänster. Det kommer också att

läggas fram ett förslag om en mekanism som skall säkerställa att medlemsstaterna tillämpar principen om ömsesidigt godkännande på tillhandahållandet av tjänster.

Diagram 4: Offentlig upphandling med öppet anbudsförfarande

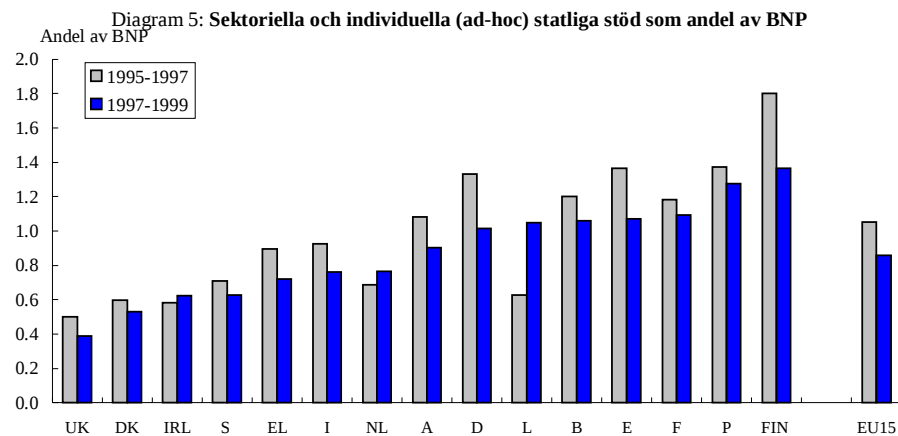
Arbetet med att öppna upp marknaderna för offentlig upphandling har gått framåt: den andel av den totala offentliga upphandlingen som annonseras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning nästan fördubblades under andra halvan av 1990-talet (se diagram 4). Under perioden 1999–2000 ökade denna andel med mer än en tredjedel i Österrike, Nederländerna, Danmark, Spanien, Förenade kungariket, Sverige och Italien. Endast 15 % av all offentlig upphandling offentliggjordes dock i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Endast i Portugal, Finland, Sverige och Förenade kungariket förekommer interaktiva system för offentlig upphandling online, men flera andra medlemsstater håller på att ta fram sådana system.

Förstärkning av konkurrensen

Reformerna har fortsatt inom nätverksamheterna och har börjat ge utdelning i form av prisminskningar. Även om prisminskningarna för lokalsamtal har varit av mindre storlek har telekommunikationstjänster blivit mer överkomliga för europeiska medborgare på alla inkomstnivåer. Mellan 1997 och 2001 sjönk elpriserna i de flesta av EU:s medlemsstater för både industrianvändare och hushåll. Priserna är dock fortfarande relativt höga i Belgien, Tyskland, Italien och Portugal. Vidare finns det inte förutsättningar för verklig konkurrens i vissa medlemsstater, antingen därför att graden av marknadsliberalisering endast uppgår till den nivå som krävs i lagen (Grekland, Frankrike, Irland och Portugal) eller därför att det före detta monopolföretaget har en fortsatt stor marknadsandel (Grekland, Frankrike och Irland). Även på den avreglerade delen av marknaden förekommer byte av producent i mindre än 5 % av fallen bland stora industrianvändare i Spanien, Italien och Portugal och bland små användare i Tyskland. I andra nätverksamheter som järnvägar, flygtransporter och posttjänster har liberaliseringen inte gått lika långt.

Ett antal medlemsstater, däribland Grekland, Frankrike, Irland och Förenade kungariket, vidtog åtgärder för att öka sina konkurrensmyndigheters befogenheter och operativa kapacitet. Samarbete mellan konkurrens- och tillsynsmyndigheter förekommer allt oftare. Arbetet gick långsammare när det gäller att förbättra den institutionella ramen så att konkurrensmyndigheterna får ökad operativ

självständighet, vilket skulle minska risken för att besluten grundas på andra kriterier än rena konkurrenskriterier. I Irland, Luxemburg, Österrike, Finland och Förenade kungariket har konkurrensmyndigheterna ännu inte befogenhet att tillämpa EG:s konkurrenslagstiftning.

Källa: Kommissionen.

Uppgifter om statligt stöd blir tillgängliga först med en viss eftersläpning, men siffrorna från 1997–1999 ger vid handen att det totala statliga stödet som andel av BNP har fortsatt att minska i de allra flesta medlemsstater. Genomsnittet för EU sjönk från 1,4 % av BNP 1995–97 till 1,2 % in 1997–99. Under samma period sjönk sektors- och ad hoc-stödet från 1,1 % till 0,9 % av BNP. Sådant stöd är dock fortfarande relativt omfattande i Belgien, Tyskland, Frankrike, Finland, Spanien, Luxemburg och Portugal³ (se diagram 5). Insynen i medlemsstaternas beviljande av statligt stöd har ökat, dels tack vare att vissa medlemsstater offentliggör uppgifter om statligt stöd, dels tack vare att det skapats ett offentligt register över statligt stöd på Internet och att Europeiska kommissionen offentliggör resultattavlan över statligt stöd. Resultattavlan är också ett forum för medlemsstaterna att utbyta information om sin stödpolitik och sin bedömning av beviljade stöd.

2.5. Att främja effektiviteten på och integreringen av marknaderna för finansiella tjänster inom EU

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades att i) tillse att de rekommendationer som vismannakommittén föreslagit i syfte att förbättra regleringen av värdepappersmarknaderna inom EU tillämpas; ii) tillse att handlingsplanen för finansiella tjänster är fullständigt genomförd senast 2005 och att de prioriterade åtgärder som angavs i vismannakommitténs rapport är genomförda

³ Att denna typ av stöd är så omfattande i Portugal beror till stor del på en enskild regionalstöddordning för Madeira, som uppvisar många likheter med ett sektorstöd. Sedan januari 2001 går det inte längre att ansöka om stöd enligt denna stöddordning och dess eventuella förnyande undersöks av kommissionen. De portugisiska myndigheterna har också beställt en undersökning för att utvärdera ordningens kostnadseffektivitet.

senast 2003; iii) påskynda genomförandet av handlingsplanen för riskkapital, särskilt beträffande de kvantitativa begränsningarna för institutionella investeringar, konkurslagstiftning och beskattning; iv) ytterligare förbättra det gränsöverskridande och sektorövergripande samarbetet mellan tillsynsmyndigheter och andra berörda myndigheter.

Reglering av värdepappersmarknaderna inom EU

Eftersom strukturen på det finansiella systemet inom EU förändras snabbt måste regleringen av det hålla jämna steg och stå i samklang med utvecklingen på marknaden. I mitten av 2000 gavs en vismannakommitté med Alexandre Lamfalussy som ordförande i uppdrag att utvärdera regleringen av värdepappersmarknaden inom EU och att lägga fram förslag till förbättringar. I början av 2001 föreslog kommittén en fyrdelad strategi, där man skiljer på i) ramlagstiftning som innehåller huvudprinciperna, ii) lagstiftning med mer detaljerade bestämmelser, iii) genomförande av EU-lagstiftningen i nationell lagstiftning, och iv) kontroll av att lagarna följs. Vid Europeiska rådets möte i Stockholm (23–24 mars 2001) välkomnades rapporten och man uppmanade medlemsstaterna att genomföra den föreslagna fyrdelade strategin. De två kommittéer som vismannakommittén föreslog skulle hjälpa Europeiska kommissionen att formulera och genomföra lagstiftning (EU:s värdepapperskommitté och Kommittén för tillsynsmyndigheter inom EU) har nu inrättats, men har endast en rådgivande funktion. Regleringsbefogenheter kommer att ges de två kommittéerna när två direktiv (om prospekt och otillbörlig marknadspåverkan) har antagits. I början av februari 2002 godkände Europaparlamentet den fyrdelade strategin, vilket undanröjde det sista hindret för att fullt ut genomföra vismannakommitténs rekommendationer.

Genomförande av handlingsplanen för finansiella tjänster

De 42 bestämmelser som anges i handlingsplanen för finansiella tjänster är utformade både så att den rättsliga ramen för den inre marknaden för finansiella tjänster fullbordas och så att denna ram lämpar sig för marknader som ständigt förändras. Arbetet med att genomföra handlingsplanen har gått framåt betydligt under 2001 och 25 av 42 ursprungsbestämmelser har nu fullbordats. Som framhölls i den femte lägesrapporten⁴ om handlingsplanen för finansiella tjänster råder det fortfarande oro över den långsamma takten i genomförandet. Flera viktiga direktiv och förordningar (särskilt om pensionsfonder, prospekt, finansiella konglomerat, internationella redovisningsstandarder) har nu lagts fram för rådet och Europaparlamentet och måste antas snarast om handlingsplanen för finansiella tjänster skall vara fullständigt genomförd innan tidsfristen löper ut 2005.

Genomförande av handlingsplanen för riskkapital

Arbetet med att upprätta ett ordentligt regelverk för att främja utvecklingen av riskkapitalmarknaden har gått framåt. Utöver de åtgärder som vidtagits inom ramen för handlingsplanen för finansiella tjänster och som berör genomförandet av handlingsplanen för riskkapital (som avser åtgärder på gemenskapsnivå) har medlemsstaterna genomfört ett antal reformer på nationell nivå. När det gäller det viktiga området rättsliga/regleringsmässiga begränsningar för institutionella

⁴

”En integrerad finansiell marknad i Europa - Europa måste hålla tidsramarna”, KOM(2001) 712.

investeringar har vissa begränsningar lättats upp (eller kommer att lättas upp) i Belgien, Österrike, Italien och Danmark. Det finns dock kvar kvantitativa begränsningar i de flesta medlemsstater (förutom i Irland, Nederländerna, Finland och Förenade kungariket där det inte finns några sådana begränsningar utöver ett allmänt krav på försiktighet). När det gäller skattepolitiken har flera medlemsstater vidtagit riktade eller allmänna skatteåtgärder som bland annat främjar riskkapitalmarknaden. När de gör detta skall medlemsstaterna till fullo iaktta sina skyldigheter enligt fördraget, bland annat de som gäller statligt stöd samt andra åtaganden på skatteområdet som man gjort på EU-nivå. Portugal genomförde till exempel flera reformer för att se till att personer som tillhandahåller riskkapital inte dubbelbeskattas, främja sparandet och stimulera FoU-investeringarna. Italien och Spanien har infört gynnsammare skatteregler för privat pensionssparande, medan Förenade kungariket införde ett system med "stakeholder"-pensioner. Spanien har också infört gynnsammare skatteregler för företag och fonder som investerar riskkapital och har till och med ökat skatteförmånerna. Belgien planerar att införa ett system med partiell avdragsrätt för återinvesterade vinster. När det gäller att komma till rätta med konkurs- och obeståndslagstiftningens negativa effekt på incitamentstrukturen har dock framstegen varit mindre. Föreslagna reformer har skjutits upp (t.ex. i Italien) eller håller fortfarande på att utarbetas eller diskuteras (t.ex. i Belgien, Sverige och Förenade kungariket).

Att slå vakt om den finansiella stabiliteten

För att bedöma om den institutionella ramen inom EU är avpassad för hur de finansiella marknaderna förväntas utvecklas utarbetade Ekonomiska och finansiella kommittén rapporter om finansiell stabilitet (april 2000) och finansiell krishantering (april 2001). I rapporterna konstateras att den befintliga institutionella ramen är lämpligt utformad, men att det behövs ytterligare förbättringar av dess funktion, särskilt genom ett närmare sektorövergripande och gränsöverskridande samarbete mellan myndigheterna (tillsynsmyndigheterna, centralbankerna och ministerierna). Flera medlemsstater har reformerat (eller avser reformera) sina tillsynssystem (Portugal, Belgien, Frankrike, Tyskland, Irland och Österrike). Medlemsstaterna har valt olika system för den övergripande finansiella tillsynen, där valet berott på de specifika förutsättningarna i varje land. Att det på detta sätt förekommer olika system ökar antagligen behovet av ett utvidgat gränsöverskridande samarbete. Arbetet går dock framåt även på detta område, vilket bland annat illustreras av Euronext, som bildades genom samgåendet av fondbörserna i Bryssel, Paris och Amsterdam, där de tre finansiella tillsynsmyndigheterna kom överens om att samordna sin verksamhet.

2.6. Att främja företagande

I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderas medlemsstaterna att *i) skapa ett företagsvänligt klimat (minska de administrativa bördorna och hindren, öka de offentliga tjänsternas effektivitet, förenkla momssystemen) och att ii) främja risktagande genom att förbättra tillgången till finansiering, särskilt för nybildade små och medelstora företag.*

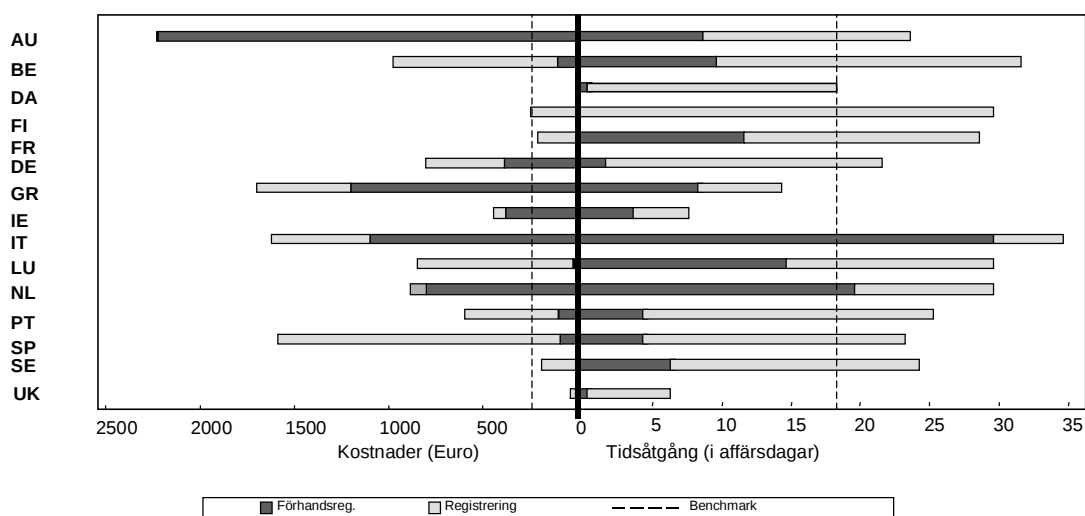
Många olika åtgärder har vidtagits för att minska den administrativa bördan för företagen, främja nyföretagandet och förbättra tillgången till finansiering för små och medelstora företag. Trots en ökad användning av benchmarking varierar företagsklimatet fortfarande mycket från en medlemsstat till en annan. Detta är särskilt fallet när det gäller beskattning.

Företagsklimatet

Det råder allt större medvetenhet om att ett viktigt ekonomisk-politiskt mål är att minska företagens administrativa börda. Enligt en färsk undersökning skulle en bättre utformad lagstiftning kunna minska företagens kostnader för att följa lagarna med upp till 15 % inom EU. Nästan alla medlemsstater genomförde åtgärder för att minska den administrativa bördan, men trots detta är företagen särskilt missnöjda med företagsklimatet i Tyskland, Frankrike och Grekland.

Under 2001 vidtog Belgien, Danmark, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Nederländerna, Österrike, Sverige, Finland och Förenade kungariket nya åtgärder för att främja nyföretagande och små och medelstora företag. Trots att det gjorts betydande framsteg tar det fortfarande mycket lång tid att registrera ett nytt företag i Belgien, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Finland och är mycket dyrt i Grekland, Spanien, Italien och Österrike (se diagram 6).

Diagram 6: Tidsåtgång och kostnader, i normalfallet, för att bilda ett privat aktiebolag

Källa: Löpande jämförande utvärdering (benchmarking) av bästa förfarande vid etablering av nya företag. **Not** Benchmark avser den lägre kvartilen.

Ju större den offentliga sektorn är, desto större blir vinsterna för ekonomin av att använda de offentliga resurserna effektivt. I de nordiska länderna görs betydande framsteg i detta avseende i takt med att de utsätter den offentliga sektorns tjänster för konkurrens. I Belgien, Italien och Portugal har man också inriktat sig på att förbättra den offentliga förvaltningens effektivitet.

Belgien, Frankrike, Grekland, Irland, Luxemburg, Nederländerna och Portugal tog initiativ för att förenkla företagsbeskattningen och minska företagens skattebörda. Beskattning av gränsöverskridande verksamhet fortsätter dock att snedvrider den inre marknaden, vilket bland annat framgår av att skillnaderna mellan medlemsstaterna i den effektiva företagsbeskattningen fortfarande är stora och att det finns ett stort antal

skattehinder för sådan verksamhet. I det meddelande om företagsbeskattning⁵ som kommissionen nyligen lade fram föreslogs ett antal sätt att undanröja dessa hinder. På mervärdesskatteområdet har kommissionen föreslagit en strategi för att minska skattehindren för gränsöverskridande verksamhet genom att förenkla och modernisera mervärdesskattesystemet.

Tillgång till finansiering

I många medlemsstater har åtgärder vidtagits för att underlätta för de små och medelstora företagen att få tillgång till finansiering, vilket kompletterar de strukturella reformer på marknaderna för finansiella tjänster som behandlas i avsnitt 2.5. Sådana åtgärder inriktas i allmänhet på att fördela investeringsriskerna mellan offentliga stödgivare och privata investerare och på att tillhandahålla ytterligare finansiering till små företag. Danmark, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Nederländerna och Portugal har inrättat eller ytterligare utvecklat befintliga offentligt understödda riskkapitalprogram i syfte att förbättra tillgången till finansiering, särskilt för nybildade små och medelstora företag. Tillgången till riskkapital för nystartade företag varierar avsevärt från en medlemsstat till en annan (Grekland, Spanien, Österrike och Portugal släpar efter) och är i huvudsak inriktat på högteknologiska och innovativa företag. Slutligen kan nämnas att informations- och stödsystem för att hjälpa framtida företagare att få fram information om olika finansieringskällor har inrättats i flera länder, bland annat Italien och Nederländerna.

2.7. Att främja en kunskapsbaserad ekonomi

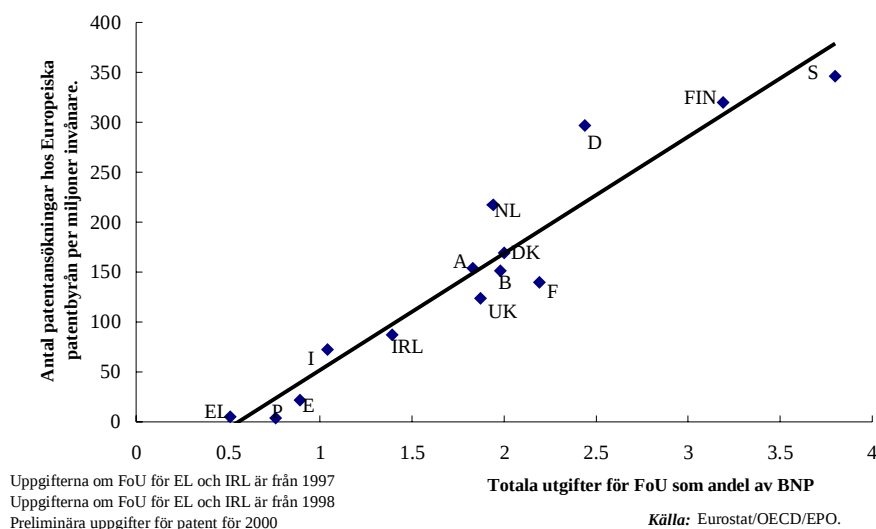
I 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderas att i) *FoU och innovation främjas (lämpliga grundförutsättningar, starkare band mellan universitet och näringsliv, utökat samarbete när det gäller forskning och innovation inom Europa, tillräcklig finansiering av FoU och tydliga prioriteringar för offentlig forskning)*; ii) *tillgången till och användningen av IKT främjas (tillträde till accessnäten, Internetanvändning i skolorna, regelverk för e-handeln, Internetanvändning i den offentliga förvaltningen, IKT-säkerhet)*; och iii) *förbättra utbildningen (IKT-kompetens, utbildningssystem som anpassar sig till förändringar i kompetensbehovet)*.

Europeiska unionens övergång till en mer kunskapsbaserad ekonomi går framåt i takt med att ytterligare incitament skapas för företagens FoU. Det är dock fortfarande oroande att det råder stora skillnader mellan medlemsstaterna, till exempel när det gäller FoU-utgifter eller antalet patentansökningar som inlämnats till Europeiska patentbyrån (se diagram 7). EU-länderna ligger dessutom fortfarande efter Förenta staterna när det gäller företagens satsningar på FoU, Internetanvändning och utbildning.

⁵

”Mot en inre marknad utan skattehinder: En strategi för att ge företagen en konsoliderad bas för företagsbeskattningen för deras verksamhet inom EU”, KOM(2001) 582.

Diagram 7: Offentliga utgifter för FoU och patent

Forskning och utveckling (FoU)

Under hela 1990-talet fluktuerade FoU-utgifterna inom EU kring 1,9 % av BNP, vilket var betydligt lägre än de 2,6 % som registrerades i Förenta staterna. Skillnaden förklaras av att företagens satsningar på FoU var lägre inom EU. I det meddelande från kommissionen som kommer att läggas fram vid Europeiska rådets möte i Barcelona i vår föreslås att de totala FoU-utgifterna inom EU vid utgången av innevarande årionde skall ligga på 3 % av BNP. Av detta belopp skall den andel som företagen finansierar stiga till omkring två tredjedelar, jämfört med 55 % idag. För att få företagen att satsa mer på FoU gjorde länder som Förenade kungariket och Portugal det skattemässigt förmånligt för företagen att investera i FoU. Österrike lanserade ett nytt program för finansiellt stöd till FoU, medan andra medlemsstater skapade FoU-plantskolor. Det gick dock inte att komma överens om hur gemenskapspatentet skulle utformas innan den tidsfrist som gemenskapen angivit gick ut vid 2001 års utgång.

För att kunna omsätta FoU-resultat i säljbara produkter krävs det ett mer långtgående samarbete mellan universitet och näringsliv. Offentliga medel riktas i allt högre grad till sådant samarbete. Samtidigt uppmuntras offentliga forskningsinstitut i alla medlemsstater att inrikta sin forskning på områden som är av intresse för privata företag.

Under 2001 fortsatte Europeiska forskningsområdet att utvecklas genom att kopplingarna mellan forskningsgemenskaperna i de olika länderna byggdes ut. I december nåddes en överenskommelse om huvuddragen i det sjätte ramprogram för forskningen som snart kommer att läggas fram.

För att öka kunskapsbasen och innovationsflödet är det viktigt att det finns tillräckligt med medel för grundforskning. Flera nya åtgärder vidtogs och andra utvidgades under 2001. Bland annat skapades en ny organisation för forskningsfinansiering i Sverige

och i Frankrike beslutade man att utöka personalstyrkan inom den offentliga forskningen.

Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Den globala nedgången inom IKT-sektorn innebar att ökningen av IKT-användningen under 2001 endast var måttlig jämfört med föregående år. Dessutom gick det i praktiken långsamt att öka tillgången till accessnätet, trots att detta är avgörande för att kunna utvidga tillgången till höghastighetsuppkoppling till Internet. Till följd av detta är tillgången till bredband fortfarande ojämn. En positiv utveckling var att priserna på Internetuppkoppling fortsatte att sjunka. Dessutom fortsatte andelen hushåll inom EU som har tillgång till Internet hemma att stiga med nästan 1 procentenhet per månad. Trots denna gynnsamma utveckling var användandet av IKT inom EU lägre än i Förenta staterna. Medan Internettillgången i de EU-medlemsstater som ligger längst fram i utvecklingen är i jämnhöjd med eller till och med är större än i Förenta staterna fortsätter andra medlemsstater att släpa efter betydligt.

Andelen skolor där eleverna har tillgång till Internet överstiger 70 % i alla medlemsstater förutom Grekland (44 %), Portugal (52 %) och Österrike (64 %). Efter detta goda resultat blir nästa utmaning att ytterligare minska antalet elever per ansluten dator, ett antal som redan är lägre än 10 i Danmark, Luxemburg, Finland och Sverige. Dessutom drogs ett antal nya projekt igång för att minska bristen på IKT-kompetens.

Att skapa en säker och förutsägbar omgivning för att bedriva e-handel är fortfarande ett prioriterat mål. E-handeln ökar, men i långsammare takt än väntat. Direktivet om upphovsrätt kommer att träda i kraft senast i december 2002. Däremot har rådet ännu inte har fattat något beslut om förslaget om distansförsäljning av finansiella tjänster och direktiven om momsregler för e-handel och om elektronisk fakturering är ännu inte färdigställda.

De olika medlemsstaternas förvaltningar utökar sin kapacitet att kommunicera online med medborgarna. Ny teknik används även på produktionssidan inom den offentliga sektorn. Danmark har till exempel öppnat en portal för offentlig upphandling i syfte att effektivisera upphandlingsprocessen och dra nytta av stordriftsfördelar.

Kommissionen har antagit meddelanden om att skapa ett säkrare informationssamhälle och om säkerhet i de elektroniska nätverken. Den har även lanserat en webbplats kallad e-Confidence Forum.

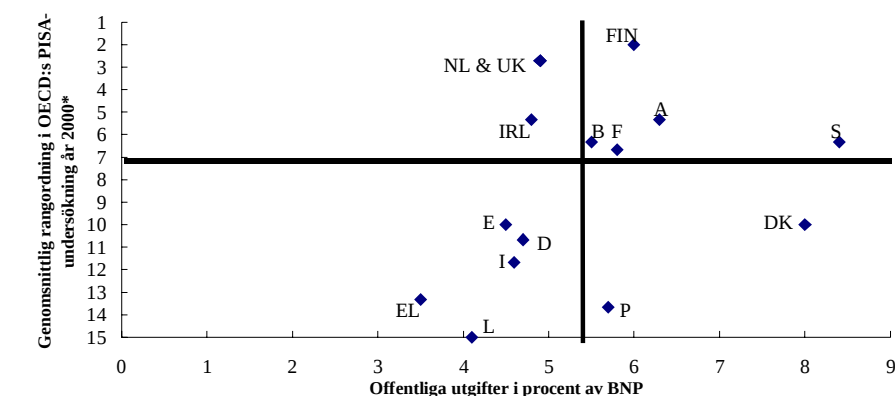
Utbildningsaspekter på det kunskapsbaserade samhället

Antalet forskare per 1000 personer i arbetskraften stiger i alla medlemsstater, men ökningstakten inom EU som helhet är lägre än i Förenta staterna, vilket är en följd av att ökningen i några av de stora medlemsstaterna var lägre än genomsnittet (Tyskland, Frankrike, Italien och Förenade kungariket). Tyskland, Frankrike, Spanien, Finland, Irland, Sverige och Förenade kungariket har inrättat program för att locka till sig utländska studenter och forskare eller för att få de egna vetenskapsmännen att återvända till sitt hemland, vilket är ett tecken på en ökad medvetenhet om att de mänskliga resurserna kan komma att bli otillräckliga för framtidens behov. De flesta medlemsstater har vidtagit åtgärder för att främja IKT-kompetens, ofta särskilt riktade till missgynnade grupper, med Danmark, Nederländerna, Sverige, Finland och Förenade kungariket i allmänhet i täten enligt den gemensamma sysselsättningsrapporten. När det gäller grundläggande kompetens hade 2000 70 % av den unga delen av EU:s befolkning (i åldersintervallet 25–34) fullgjort minst en

gymnasieutbildning eller motsvarande, med högstanoteringar på över 80 % i Österrike, Danmark, Finland, Tyskland, Sverige och Förenade kungariket och lägstanoteringar på under 60 % i Italien, Portugal och Spanien.

När det gäller satsade resurser har utgifterna för det offentliga utbildningssystemet inom EU legat oförändrat på en nivå kring 5 % av BNP under perioden 1995–1999. Av en färsk OECD-undersökning framgår att det endast finns ett svagt samband mellan 15-åringars färdigheter i läsning, matematik och naturvetenskap å ena sidan och utbildningsutgifter å den andra (se diagram 8). Medlemsstaternas ansträngningar att öka effektiviteten i sina utbildningssystem är därför också viktiga. Detta verkar gälla särskilt Danmark och Portugal, eftersom de offentliga utgifterna för utbildning låg över genomsnittet i dessa länder samtidigt som resultaten i OECD-studien låg under genomsnittet.

Diagram 8: Offentliga utgifter för utbildning och studieresultat

* OECD:s program för internationell utvärdering av elevprestationer är en undersökning som genomförs var tredje år över femtonåringars kunskaper och färdigheter. Rangordningen har gjorts på grundval av resultaten för år 2000 avseende de genomsnittliga prestationerna i matematik, naturvetenskap och läsfärdighet.

Källa:
UNESCO/OECD/Eurostat.

2.8. Att öka den miljömässiga hållbarheten

2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken innehöll inga landspecifika rekommendationer på detta område, utan ett antal övergripande rekommendationer till samtliga medlemsstater: i) åtaga sig att effektivt genomföra den europeiska strategi för en hållbar utveckling som man enades om vid Europeiska rådets möte i Göteborg; ii) börja använda marknadsbaserade instrument som skatter, användar- och förorenaravgifter, försäkrings- och ansvarssystem samt köp- och säljbara utsläppsrätter; iii) minska branschstöd, skatteavdrag och andra åtgärder som påverkar miljön negativt; iv) intensifiera användningen av ekonomiska instrument för att minska utsläpp av växthusgaser, uppfylla kraven i Kyotoprotokollet och bidra till att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och olika miljöproblem; och v) fastställa en lämplig ram för energibeskattnings på europeisk nivå och för skapandet av en inre marknad för energi.

När det gäller genomförandet av strategin för en hållbar utveckling har kommissionen utarbetat flera förslag, varav två av de viktigaste är ett utkast till direktiv om handel

med utsläppsrätter och en vitbok om den europeiska transportpolitiken.⁶

På grundval av den begränsade information som kommissionen haft tillgång till har medlemsstaterna detta första år då främjandet av en hållbar utveckling ingår i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken gjort framsteg på följande områden:

Förberedelserna av åtgärder för att bekämpa klimatförändringar intensifierades. Den särskilda avgift i detta syfte som Förenade kungariket infört trädde i kraft den 1 april. I Förenade kungariket och Danmark infördes ett system med köp- och säljbara utsläppsrätter, medan flera andra länder, däribland Sverige, Nederländerna, Irland och Finland överväger möjligheterna att göra samma sak. I Nederländerna inrättades ett system med köp- och säljbara certifikat för elektricitet från förnyelsebara energikällor. Liknande system planeras i Österrike, Belgien, Danmark, Italien och Förenade kungariket.

Skatter eller avgifter infördes på produkter som elektriska apparater (Belgien och Portugal) och plastpåsar (Irland). I Frankrike utsträcktes den allmänna skatten på förorenande verksamhet till att omfatta fosfater i tvättmedel, bekämpningsmedel inom jordbruket och naturalmineralaggregat. I Irland infördes en avgift på deponering av avfall. I Finland antogs en ny lag om förvaltning av vattenresurserna, enligt vilken vattenanvändarna är skyldiga att betala avgifter som åtminstone täcker kostnaderna för vattenförsörjning och omhändertagande av avloppsvatten. I Spaniens plan för utnyttjande av landets vattenresurser fastställs att en "överföringsavgift" skall betalas av dem som använder överfört vatten.

Flera åtgärder avsåg energianvändning, särskilt vid transporter. I Belgien, Tyskland och Irland differentierades punktskatterna på bränsle till förmån för bränslen med låg svavelhalt, medan befintlig differentiering ökades i Förenade kungariket. I Belgien, Frankrike, Irland, Spanien och Förenade kungariket lades fordonsbeskattningen om för att på ett bättre sätt ta hänsyn till miljökriterier. I Tyskland och Sverige fortsatte man att lägga om skatter från inkomst till energi. I Danmark genomfördes gradvis nya höjningar av skatten på hushållens och industrins energiförbrukning i enlighet med skattepaketet från 1998. I Frankrike fastställdes garanterade priser för de kommande tjugo åren för elektricitet från vindkraft. I Luxemburg infördes en skatt på elektricitet. De diskussioner om energibeskattning som fördes i rådet gav inga eller få resultat, men diskussionerna fortsätter under den nuvarande ordförandeperioden. Diskussionerna om att fullborda den inre marknaden för energi fortsatte också.

⁶ "Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010: Vägval inför framtiden", KOM(2001) 370 slutlig, 12.9.2001.

3. SAMMANFATTANDE OMDÖMEN OM GENOMFÖRANDE AV RIKTLINJERNA I DE ENSKILDA MEDLEMSSTATERNA

3.1. Belgien

Under 2001 minskade tillväxten kraftigt, med en tillväxt i reala termer på cirka 1,1 %. Avmattningen orsakades av en nedgång i privat konsumtion och investeringar som förstärktes av ett negativt nettobidrag från exporten till följd av det försämrade ekonomiska läget i omvärlden. Den nedåtgående trenden för arbetslösheten bröts i september. Sysselsättningen ökade i mycket långsammare takt än år 2000. Inflationen, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, som nådde en högsta nivå under året i maj, visade därefter en nedgående tendens och den genomsnittliga inflationen 2001 uppgick till 2,4 %.

Sammantaget gjorde Belgien vissa framsteg i fråga om att genomföra rekommendationerna för de offentliga finanserna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Trots konjunkturavmattningen hölls de offentliga finanserna under kontroll och för det andra året i följd var den offentliga sektorns finanser i balans. Skuldkvoten har visat en nedåtgående trend sedan 1993, men uppgick likväl till 106,9 % av BNP vid slutet av 2001, betydligt över referensvärdet på 60 % av BNP.

Vissa framsteg noterades vad gäller genomförandet av de rekommendationer som gäller arbetsmarknaden i 2001 års riktlinjer. Fortsatta ansträngningar gjordes för att reformera skatte- och bidragssystemen så att det skall löna sig att arbeta. Enighet uppnåddes om vissa åtgärder för att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. Deras totala effekter på arbetsmarknadsutbudet är oklara. Å ena sidan kan de leda till att de redan sysselsattas arbetsutbud minskar. Å andra sidan skulle åtgärderna kunna medverka till att öka sysselsättningsgraden bland de som för närvarande inte är yrkesaktiva och skapa incitament för den äldre arbetskraften att fortsätta att vara yrkesverksamma längre. Inga betydande åtgärder vidtogs för att främja en mer flexibel lönesättning, även om de senaste sektorsövergripande löneavtalen lämnar större utrymme för lönedifferentiering på branschnivå.

Vissa framsteg nåddes i fråga om genomförandet av rekommendationerna avseende produktmarknaderna i 2001 års riktlinjer. En del steg togs för att ytterligare avreglera energisektorn, även om den effektiva konkurrensen i denna sektor fortfarande är låg och priserna fortsatt höga. De formella kopplingarna mellan offentliga och privata aktörer inom olika sektorer av ekonomin, däribland energisektorn, kännetecknas fortfarande av brist på öppenhet och insyn. Reformerna av järnvägen, den offentliga förvaltningen, person- och företagsbeskattningen samt administrativ förenkling befinner sig fortfarande bara i inledningsskedet och har ännu inte givit några konkreta resultat.

Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års rekommendationer för kapitalmarknaderna. Ett flertal reformförslag lades fram i syfte att ytterligare utveckla riskkapitalmarknaden – avlägsnandet av vissa kvantitativa begränsningar för pensionsfondernas investeringar, skattereformer för att skapa en skattemässig ram som bättre främjar investeringar och företagande, samt planerade reformer av obeståndsförfarandena.

3.2. Danmark

Den ekonomiska aktiviteten minskade till omkring 1,3 % år 2001, främst som ett resultat av de fortsatta effekterna av negativa ekonomiska chocker. Arbetslösheten minskade något 2001 efter att ha stabiliserats under år 2000. Den ansträngda arbetsmarknaden gav också upphov till kraftiga löneökningar under andra och tredje

kvartalet 2001. Efter att ha nått en högsta nivå vid mitten av år 2000 fortsatte inflationen kontinuerligt att minska under hela 2001, och inflationen, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, uppgick till 2,3 % i genomsnitt för hela året.

Sammantaget gjorde Danmark betydande framsteg i fråga om genomförandet av de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Den offentliga sektorns finanser visade i enlighet med rekommendationerna ett stort överskott. Även de övriga finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års riktlinjer uppfylldes och de offentliga finanserna förefaller vara i stånd att möta utmaningarna på medellång sikt.

Begränsade framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. Inga nya åtgärder har vidtagits under 2001. Tidigare skattereformer kommer emellertid att leda till en sänkning av skatten på arbete. På motsvarande sätt kommer den redan genomförda förtidspensionsreformen att leda till att minska tillflödet till sådana pensionsordningar.

Vissa framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Vissa ansträngningar gjordes för att genom benchmarking och ökad användning av anbudsförfaranden förbättra förutsättningarna för konkurrens inom offentlig upphandling och när det gäller att tillhandahålla offentliga tjänster på lokal nivå. Det finns emellertid ett stort utrymme för ytterligare förbättringar inom detta område. Enstaka åtgärder vidtogs för att stärka konkurrensen i vissa sektorer, exempelvis byggsektorn.

Beträffande 2001 års rekommendationer för kapitalmarknaden, gjordes vissa framsteg för att upprätta en skattemässig ram som är mer gynnsam för investeringar och företagande. Få framsteg noterades emellertid vad gäller översynen av konkurslagstiftningen.

3.3. Tyskland

Under 2001 konstaterades en betydande avmattning i ekonomin och tillväxten i reala termer uppgick till 0,6 %. Konjunkturedgången orsakades av minskad köpkraft till följd av uppgången i oljepriserna 1999/2000, de försämrade världsekonomiska läget och en betydande nedgång i byggnationen. Detta har sedan januari 2001 resulterat i en stigande arbetslöshet, vilken förväntas överstiga fyramiljonersstrecket under 2002 och hotar att radera mycket av de senaste årens sysselsättningsökningar. Den genomsnittliga inflationstakten, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, uppgick 2001 till 2,4 % efter att ha nått en högsta nivå på 3,5 % i maj och därefter sjunkit tillbaka till 1,7 % i december.

Sammantaget gjorde Tyskland vissa framsteg i fråga om att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Underskottet i de offentliga finanserna ökade markant, från 1,3 % av BNP år 2000 till 2,6 % år 2001, till följd av konjunkturedgången och införandet av skattereformerna. Eftersom den totala tillväxten 2002 förväntas ligga kvar på 2001 års nivå, finns det en risk för att underskottet 2002 kommer ligga mycket nära fördragets referensvärde på 3 %.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. Lagförslaget "Job Aktiv" är ett första steg i rätt riktning, men en mer övergripande reform av bidragssystemet saknas fortfarande och ingenting har ännu gjorts för att komma tillrätta med ineffektiviteten i de storskaliga arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Trots vissa framsteg måste mer göras för att anpassa löneökningarna till behovet att skapa lönestrukturer som bättre avspeglar produktivitetsskillnader. Användningen av arbetstidskonton, enligt överenskommelse

med arbetsmarknadens parter, bidrog till att skapa en mer flexibel arbetsorganisation, men inga framsteg noterades när det gäller att göra arbetsmarknadslagstiftningen mer flexibel. Det är viktigt att undvika att reformen av företagsnämnderna leder till minskad flexibilitet på arbetsmarknaden.

Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Reformerna av systemet för högre utbildning trädde i kraft den 1 januari 2002 och bristen på IT-personal minskade. Det statliga stödet fortsatte gradvis att minska och tillträdet till hantverksyrkena underlättades, men värdet på de statliga upphandlingar som offentliggjordes i den officiella tidningen ökade inte nämnvärt. Även om konkurrensmyndigheterna genomförde ett flertal undersökningar av om avgifterna för tillträde till eldistributionsnäten var rimliga, kvarstår betydande regionala skillnader i dessa avgifter. Avgifterna för tillträde till elnätet förefaller högre än i flertalet övriga medlemsstater.

I Tyskland gjordes vissa framsteg i fråga om att genomföra 2001 års rekommendationer för kapitalmarknaderna. Reformerna i beskattningen av överlåtelser av ägarandelar kommer förmodligen att förmodligen även att gagna riskkapitalmarknaden. Harmoniseringen av beskattningen av riskkapitalfonder kommer att öka investerarnas rättsliga säkerhet och därigenom underlätta deras beslutsplanering.

3.4. Grekland

Den ekonomiska aktiviteten förblev livaktig under 2001, trots effekterna av den globala konjunkturavmattningen, och tillväxten uppgick till drygt 4 %. Ekonomins förmåga att stå emot den försämrade världskonjunkturen förklaras delvis av investeringsvågen inför olympiska spelen år 2004. Ökningen av sysselsättningen och nedgången i arbetslösheten tyder på en svag förbättring av arbetsmarknadsläget, även om arbetslösheten fortfarande överstiger 10 %. Efter en period av inflationstryck som höll i sig fram till sommaren 2001, uppgick inflationen, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, i genomsnitt för hela året till 3,6 %.

Sammantaget gjorde Grekland vissa framsteg i fråga om att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Regeringens ansträngningar att konsolidera de offentliga finanserna under senare år har medfört en tydlig förbättring av de finanspolitiska obalanserna. År 2001 uppnåddes nämligen för första gången sedan början av 1970-talet balans i den offentliga sektorns finanser. Skuldkvoten som har visat en sjunkande trend sedan 1996, minskade till strax under 100 % av BNP men ligger fortfarande betydligt över referensvärdet på 60 % av BNP. Den delvisa privatiseringen av en lång rad offentliga företag har fortsatt om än i långsammare takt. Den reform av socialförsäkringssektorn som aviserades i det första stabilitetsprogrammet påbörjades inte under 2001.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. De åtgärder som vidtogs inkluderade bland annat talrika förändringar i skatte- och bidragssystemen, och ett nytt reformpaket för arbetsmarknaden. Vidare fortsatte genomförandet av reformen av utbildningssystemet. De åtgärder som vidtagits har emellertid inte varit tillräckligt omfattande när det gäller att ta itu med de avgörande strukturella problemen på arbetsmarknaden. Därtill kommer att det fortfarande finns problem med genomförandet av tidigare beslutade reformer.

Vissa framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Det skedde en markant förbättring i fråga om genomförandet av inre marknadsdirektiven, även om det fortfarande föreligger en stor eftersläpningen i genomförandet, och ansträngningar gjordes för att främja spridningen av IKT och minska de administrativa bördorna på näringslivet. Kostnaderna för att starta nya företag är emellertid fortfarande höga. Systemet för företagsbeskattning fortsätter att utgöra ett hinder för företagens tillväxt. Landets ställning inom FoU och innovation är fortfarande ganska svag, och konkurrenssituationen inom de avreglerade försörjningssektorerna förbättras endast långsamt.

Grekland gjorde vissa framsteg vad gäller genomförandet av 2001 års kapitalmarknadsrekommendationer. I ett lagförslag som lades fram för parlamentet, föreslog regeringen full "skattemässig öppenhet" i fråga om beskattningen av riskkapitalfonder och en gynnsammare skattemässig behandling av FoU-utgifter. Det har emellertid inte rapporterats några framsteg när det gäller att lätta de kvantitativa begränsningarna för institutionella investerare och förbättra konkurslagstiftningen.

3.5. Spanien

Den ekonomiska aktiviteten avmattades under 2001 med en tillväxt i reala termer på omkring 2,7 %. Denna utveckling förklaras av effekterna av prisstegringarna på oljeprodukter och obearbetade livsmedel i början av året, och senare som en reaktion på den internationella konjunkturedgången. I denna situation förlorades dynamiken i skapandet av nya arbetstillfällen även om arbetslösheten fortsatte att sjunka till 13 %. Inflationen, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, steg något till 3,6 % i genomsnitt för 2001, vilket inte bara avspeglade den ogynnsamma utvecklingen för många priskänsliga komponenter, men även en ökning i den underliggande inflationen.

Sammantaget gjorde Spanien vissa framsteg i fråga om att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Den finanspolitiska konsolideringen fortskred under 2001. Man har troligen i enlighet med rekommendationerna uppnått balans i den offentliga sektorns finanser.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. En reform av reglerna för anställningskontrakt är ett steg i rätt riktning i syfte att göra fasta anställningskontrakt och deltidskontrakt mer flexibla., även om andelen tidsbestämda kontrakt fortfarande är mycket stor på arbetsmarknaden. Regeringen försökte inledningsvis förmå arbetsmarknadens parter att enas om en reform av de kollektiva avtalsförhandlingarna. Det avtal som nyligen slutits mellan fackföreningarna och arbetsgivarna om återhållsamhet i lönekraven under innevarande år behandlade inte löneförhandlingssystemet eller löneindexeringsklausulerna. Begränsade åtgärder har vidtagits för att främja arbetskraftens rörlighet.

Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Initiativ togs för att ge ökad spridning åt det kunskapsbaserade samhället och ansträngningar att förenkla reglerna för små och medelstora företag fortsatte. Genomförandet av det liberaliseringspaket som antogs i juni 2000 fortsatte under 2001.

Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års kapitalmarknadsrekommendationer. Skatteincitament för riskkapitalfonder föreslås i utkastet till budgetlag och en ny reglerad fondkategori med inriktning på onoterade

värdepapper skapades för att förmedla investeringskapital till små och medelstora företag. Inga framsteg har emellertid rapporterats vad gäller anpassningen av konkurslagstiftningen för att uppmuntra företagandet.

3.6. Frankrike

Den ekonomiska aktiviteten avmattades under 2001 till följd av den globala konjunkturedgången och den reala tillväxten uppgick till omkring 2 %. Den inhemska privatkonsumtionen hölls emellertid väl uppe, vilket gjorde att en ännu kraftigare konjunkturedgång kunde undvikas. Avmattningen ledde till att sysselsättningsökningen blev lägre och att arbetslösheten har ökat sedan i våras. I detta läge var inflationstrycket fortsatt mycket begränsat. Inflationen, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, sjönk till uppskattningsvis 1,8 % mot slutet av året efter att ha nått en högsta nivå i maj.

Sammantaget gjorde Frankrike vissa framsteg i fråga om att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Till skillnad från de framsteg som gjordes under perioden 1996-1999 har den finanspolitiska konsolideringen bedrivits i betydligt långsammare takt under 2000 and 2001. Underskottet i de offentliga finanserna beräknas endast minska med 0,2 procentenheter av BNP under perioden 1999-2001 (från 1,6 % av BNP 1999 till 1,4 % 2001).

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. Reformen av skatte- och bidragssystemen har pågått sedan en tid tillbaka, men ytterligare åtgärder är nödvändiga, särskilt på bidragssidan. De politiska beslutsfattarna fortsatte att noggrant följa hur arbetstidsminskningen tillämpas och medgav en flexiblere tillämpning av arbetstidslagstiftningen i de små och medelstora företagen. Det noterades emellertid inte några framsteg när det gäller tillämpningen av rekommendationen om lagstiftningen om anställningsskydd, i vilken en bättre avvägning mellan anställningstrygghet och ökad anpassningsförmåga efterlystes. Ny lagstiftning infördes för att öka anställningsskyddet, men inga åtgärder vidtogs för att förbättra anpassningsförmågan.

Vissa framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Eftersläpningarna i genomförandet av inre marknadsdirektiven reducerades, men situationen är fortfarande den näst sämsta i EU. Statligt stöd som procentandel av BNP minskade mot genomsnittet i EU. Ansträngningar gjordes under 2000 för att minska de administrativa bördorna på näringslivet, men företagen fortsätter att uppleva dessa som en betydande begränsning. Öppnandet av gas- och elektricitetsmarknaderna för konkurrens gick vidare om än i mycket långsam takt.

Begränsade framsteg gjordes vad gäller genomförandet av rekommendationerna för kapitalmarknaderna, särskilt genom att utveckla en mer gynnsam skattemässig ram för investeringar och företagande.

3.7. Irland

Effekterna av utbudsbegränsningar som förstärktes av flera yttre chocker ledde till en markant avmattning i ekonomin där tillväxten sjönk från tvåsiffriga tal år 2000 till omkring 6,5 % 2001, vilken till största delen utgörs av övervältringseffekter. Arbetsmarknaden har hittills visat sig vara förvånansvärt motståndskraftig, med kraftiga sysselsättningsökningar under de första tre kvartalen 2001 och en begränsad ökning av arbetslösheten upp till en nivå som fortfarande i december 2001 ligger strax under 4 %. Inflationen på årsbasis, mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, har avtagit sedan den nådde en högsta nivå mot slutet av år 2000 ned till den lägsta nivån på två år på 3,4 % i november 2001. Den underliggande inflationen har emellertid ökat, vilket tyder på ett oförminskat inhemskt skapat inflationstryck.

Sammantaget gjorde Irland tydliga framsteg i fråga om att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Huvudsakligen till följd av den kraftigare än väntade konjunkturavmattningen blev skatteinkomsterna 8 % lägre än beräknat, vilket gjorde att överskottet i de offentliga finanserna stannade vid 1,7 % av BNP, nästan 2½ procentenheter lägre än beräknat.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års arbetsmarknadsrekommendationer. Ytterligare förändringar i inkomstskatterna och avsättning av budgetmedel för att främja en utbyggnad av barntillsynen är några av åtgärderna för att tillgodose arbetskraftsbehovet. Lönestatistiken visar att löneökningarna överskred de reviderade lönenivåerna i de nationella löneavtalen för 2001. Problemen med en överhettad arbetsmarknad kvarstår med hänvisning till arbetskraftsdeltagande och framtida löneavtalsförhandlingar.

Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av 2001 års produktmarknadsrekommendationer. Åtgärder vidtogs för att öka konkurrensen i nätverksamheterna, i taxibranschen, apoteksbranschen och när det gäller försäljningen av alkoholhaltiga drycker. De befintliga företagen på marknaden har emellertid fortfarande höga marknadsandelar i nätverksamheterna. Lämpliga program har inrättats för att främja FoU.

Vissa framsteg gjordes i fråga om att förbättra tillgången till finansiering på ett tidigt stadium av ett företags utveckling, till exempel genom upprättandet av ett specialinriktat rikskapitalprogram med stöd av offentliga medel.

3.8. Italien

Den ekonomiska aktiviteten avtog under 2001 med en real produktionsökning på i genomsnitt 1,8 %. Avmattningen berodde på en svagare export och sjunkande investeringar i den privata sektorn. Även om utvecklingen på arbetsmarknaden mattades av var den fortfarande positiv, vilket framgår av att arbetslösheten sjönk med mer än en procentenhet jämfört med 2000. Arbetslösheten ligger dock fortfarande kvar på en relativt hög nivå på 9,5 % av arbetskraften, med stora regionala skillnader och en betydande segmentering efter ålder och kön. Inflationen hamnade 2001 på 2,7 % mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, vilket främst återspeglar prisökningar i början av året.

Sammantaget gjorde Italien vissa framsteg när det gäller genomförandet av de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Den finanspolitiska konsolideringen fortsatte 2001. Det uppmätta offentliga underskottet uppgår nu till 1,1 % av BNP för 2001. Avvikelsen från det ursprungliga målet på 0,8 % av BNP förklaras huvudsakligen av att den ekonomiska tillväxten blev

lägre än väntat. Skuldkvoten har sjunkit sedan 1995, men uppgår till omkring 108 % av BNP, vilket är betydligt högre än referensvärdet på 60 % av BNP. Även om regeringen står fast vid strategin för konsolidering av de offentliga finanserna råder det fortfarande osäkerhet om de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet, särskilt med tanke på det ökande trycket från befolkningens åldrande.

Vissa framsteg gjordes när de gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Även om endast mindre åtgärder faktiskt genomfördes under 2001 lades det fram förslag om ett stort antal arbetsmarknadsreformer som verkar innebära att man tar itu med de största strukturella problemen. Till följd av effekten på de offentliga finanserna av den senaste tidens avmattning har den planerade övergripande reformeringen av skattesystemet skjutits upp till 2003.

Vissa framsteg gjordes när de gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaden. Åtgärder vidtogs för att främja den kunskapsbaserade ekonomin och ytterligare minska det byråkratiska krånglet och de begränsningar som regelverket innebär. Framsteg gjordes också när det gäller att öka konkurrensen i energisektorn och sektorn för lokala allmännyttiga tjänster. Inga konkreta åtgärder vidtogs dock för att öka konkurrensen inom sektorn för professionella tjänster.

Vissa framsteg gjordes i genomförandet av 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. Några av de kvantitativa begränsningarna för institutionella investeringar avskaffades. Regeringen kommer att lägga fram ett förslag om en ny konkurslagstiftning i början av 2002.

3.9. Luxemburg

Den ekonomiska aktiviteten mattades av något under 2001, efter det att rekordhög tillväxttal noterats 1999 och 2000. Antagligen uppgick dock tillväxten till omkring 5 %, vilket är betydligt högre än i grannländerna och vilket kan förklaras av en fortsatt kraftig ökning av den privata och offentliga konsumtionen samt de fasta bruttoinvesteringarna. Sysselsättningen fortsatte att öka, dock i något långsammare takt. Följaktligen började arbetslösheten åter stiga något. Inflationen har sjunkit avsevärt sedan början av 2001 och den årliga ökningen av det harmoniserade konsumentprisindexet sjönk till 2,4 % 2001. Lönerna fortsatte dock att stiga snabbt och den underliggande inflationstakten fortsatte att öka.

Sammantaget gjorde Luxemburg vissa framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Även om det offentliga överskottet fortfarande var betryggande stort, sjönk det från den rekordnivå som noterades 2000.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Regeringen lade fram ett lagförslag för parlamentet om en översyn av reglerna för att beviljas förtidspension, dock utan att föreslå någon ändring av pensionsnivån. Tidigare ansträngningar att öka det kvinnliga arbetskraftsdeltagandet gav märkbara resultat under andra halvan av 1990-talet.

Tack vare att Luxemburgs ekonomi är så pass öppen är det lätt att ta sig in på landets produktmarknader. Den rättsliga ramen är dock otillräcklig och arbetet med att genomföra 2001 rekommendationer beträffande produktmarknaderna gick långsamt.

Avskaffandet av prisregleringar, utökandet av konkurrensmyndighetens befogenheter och skapandet av en enda rättslig ram för offentlig upphandling är tre reformer för vilka förseningar kan leda till att konkurrensen begränsas.

3.10. Nederländerna

Sju år med snabb ekonomisk tillväxt tog slut i början av 2001 till följd av en försvagning av den inhemska efterfrågan, som i sin tur orsakades av sjunkande privata investeringar, en svag privat konsumtion och en sjunkande export. Sammantaget uppgick den reala BNP-tillväxten till drygt 1 % 2001. Sysselsättningen fortsatte dock att öka relativt snabbt och arbetslösheten, som nådde rekordlåga nivåer under året, har ännu inte börjat stiga. Lönerna, som hade ökat betydligt snabbare de senaste åren, fortsatte att öka i snabb takt. Inflationen steg till 4½ %–5 % under 2001 och det harmoniserade konsumentprisindexet steg med drygt 5 % till följd av ökande spänningar på arbets- och produktmarknaderna, men även till följd av en uppgång i den indirekta beskattningen.

Sammantaget gjorde Nederländerna tydliga framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Det offentliga överskottet minskade något.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Nya ekonomiska incitament för att främja ett ökat arbetskraftsutbud bland bidragstagare, äldre personer i arbetskraften och låginkomsttagare infördes, men diskussionerna om en reformering av systemet för förtidspensionering har ännu inte lett till några konkreta resultat.

Framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaden. Värdet av de offentliga upphandlingar som offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning har ökat och liberaliseringen av energi- och transportmarknaderna går framåt. Åtgärder vidtogs för att främja IKT-användningen och öka tillgången på IKT-experten. Trots att ansträngningar gjorts för att stimulera forskning och innovation har företagens utgifter för FoU som andel av BNP sjunkit ännu lägre under EU-genomsnittet och det har bidragit till att arbetsproduktiviteten ökat relativt långsamt.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. Beskattningen av aktieoptioner har reformerats för att hjälpa till att mildra de negativa skatteeffekter som kan uppstå när dessa beviljas och en reformering av konkurslagstiftningen övervägs.

3.11. Österrike

Den ekonomiska aktiviteten mattades av betydligt under 2001 med en real BNP-tillväxt på ungefär 1 %. Detta berodde på att den disponibla inkomsten sjönk och att byggbranschen växte långsammare, vilket dämpade den inhemska efterfrågan, samt att exporten blev lidande av den låga tillväxten i de viktigaste handelspartnerns ekonomier. Den sjunkande trenden för arbetslösheten har brutits sedan början på året. Inflationen började sjunka från sommaren och framåt och beräknades under 2001 uppgå till 2,3 % i genomsnitt mätt med det harmoniserade konsumentprisindexet.

Sammantaget gjorde Österrike goda framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Återhållsamhet med utgifterna samt betydande inkomstförstärkande åtgärder, främst en breddning av skattebaserna, ledde till en tydlig förbättring av de offentliga finanserna, som uppvisade balans 2001.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Åtgärder för att öka äldre personers arbetskraftsdeltagande fortsätter att genomföras och flödet av personer som blir förtidspensionerade har börjat minska. Studier som IHS genomfört visar dock att incitamenten att arbeta längre än till lägsta möjliga pensionsålder fortfarande är svaga, särskilt för låginkomsttagare, och att sjukpensionering kan komma att användas för att kringgå de strängare reglerna för förtidspensionering.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaderna. Även om den statliga och regionala lagstiftningen om offentlig upphandling ännu inte har harmoniserats verkar den offentliga upphandlingen ha annonserats mer öppet och inrättandet av ett statligt upphandlingsföretag är ett första steg mot en mer enhetlig ram. Ansträngningar har gjorts för att förstärka FoU på olika nivåer och för att främja spridningen av IKT och tillgången på IKT-experten.

Tydliga framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. Pensionsfonder får nu investera upp till 5 % i tillgångar som inte är upptagna i förteckningen över tillåtna investeringar. Österrike har avskaffat avgiften för nyregistrering av företag och landet avser att utsträcka skatteförmånen för nystartade företag till att gälla förvärv av nystartade företag.

3.12. Portugal

Den ekonomiska tillväxten sjönk till 1¼ % under 2001 efter att åren 1999–2000 ha varit mycket hög. Detta beror på att den inhemska efterfrågan inte längre bidrar lika mycket till tillväxten, främst på grund av att aktörerna i den privata sektorn försöker minska sin skuldsättning. Detta vägdes endast delvis upp av stigande export. Utvecklingen på arbetsmarknaden var fortsatt positiv, med en arbetslöshet som fortfarande är mindre än 4½ % och en total sysselsättning som steg med ungefär 1½ %. Lönen per capita steg snabbt, vilket är en följd av det relativt höga efterfrågetrycket på arbetsmarknaden och höga löneökningar inom den offentliga sektorn. Inflationen uppgick till 4,4 % 2001 mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet.

Sammantaget gjorde Portugal vissa framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Den finanspolitiska konsolideringen vacklade under 2001, främst till följd av att skatteintäkterna blev lägre än väntat. Det i sin tur berodde främst på avmattningen i ekonomin och ett oväntat bortfall efter genomförandet av skattereformen. Vissa åtgärder vidtogs för att klara av effekterna på de offentliga finanserna av att befolkningen blir allt äldre. Bland annat ändrades metoden för beräkning av pensionsförmånerna, men reformansträngningarna måste fortsätta.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Åtgärder vidtogs för att höja utbildningssystemets effektivitet, men nivån på kunskaperna och färdigheterna ligger fortfarande betydligt

under de flesta andra medlemsstater. Inga större initiativ togs för att lätta på de strikta lagarna om anställningsskydd.

Tydliga framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaderna. Flera åtgärder vidtogs för att förbättra ekonomins FoU- och innovationsbas och för att främja användandet av IKT. Genomförandet av inre marknadsdirektiven förbättrades avsevärt och ytterligare ansträngningar gjordes för att förbättra företagsklimatet. Å andra sidan har det gått relativt långsamt att införa konkurrens inom de viktiga försörjningssektorerna (el, vatten och gas), där de tidigare monopolföretagen fortfarande har stort inflytande och priserna fortfarande är relativt höga. Sektorspecifikt ad hoc-stöd är bland de högsta inom EU som andel av BNP och sjunker endast långsamt. Flera ändringar i skattesystemet genomfördes för att främja investeringar och företagande.

Portugal gjorde vissa framsteg när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. Flera ändringar i skattesystemet genomfördes för att främja investeringar och företagande. Inga verkliga framsteg gjordes dock när det gäller de kvantitativa begränsningarna för institutionella investeringar eller anpassningen av konkurslagstiftningen.

3.13. Finland

Den ekonomiska tillväxten mattades av kraftigt under 2001 med en real produktionstillväxt på mindre än 1 %, vilket satte stopp för sju år av snabb ekonomisk tillväxt. Detta berodde främst på den kraftigt försämrade exporten, särskilt inom IKT-sektorn, men även av försvagningen av den inhemska efterfrågan, vilken orsakades av sjunkande byggnadsinvesteringar och i mindre utsträckning en försvagad privat konsumtion. Sysselsättningen ökade dock under större delen av året och arbetslösheten fortsatte att minska, dock i allt långsammare takt, och uppgick i december till 9,1 %. Inflationen mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet sjönk avsevärt mot slutet av året, efter att ha nått en topp på 3,3 % i maj och genomsnittsinflationen för 2001 blev 2,7 %.

Sammantaget gjorde Finland vissa framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. De offentliga finanserna förblev sunda, även om det offentliga överskottet sjönk något från de högst nivåer som tack vare extraordinära skatteintäkter registrerades för 2000.

Tydliga framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Ansträngningarna inriktades på att minska den höga strukturella arbetslösheten och att förbättra incitamenten för äldre arbetstagare att stanna kvar längre på arbetsmarknaden. Även om sänkningarna av skatten på arbete innebar att incitamenten att arbeta i allmänhet förbättrades, medförde de ingen nämnvärd sänkning av de höga marginalskatterna för låginkomsttagare. De aktiva arbetsmarknadsåtgärderna har blivit mer riktade och bättre avpassade och det har gjorts ökade ansträngningar att förhindra utslagning från arbetsmarknaden. Dock planeras åtgärder för 2002 som innebär att nivån på arbetslöshetsersättningarna kommer att höjas.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaderna. Ett antal åtgärder vidtogs för att öka konkurrensen inom distributions- och byggbranschen. Vissa åtgärder vidtogs för att öka konkurrensen vid offentlig upphandling och för att förbättra insynen vid tillhandahållandet av offentliga tjänster, men den andel av den totala offentliga upphandlingen som offentliggörs är relativt låg.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. I Finland infördes ett system med kapitalgarantier som beviljas av den finska export- och kreditgarantibyrån för att skydda investerare mot förluster vid riskkapitalinvesteringar och det genomfördes reformer på kapital-, inkomst- och företagsbeskattningens område.

3.14. Sverige

Ekonomi utveckledes svagt under 2001 med en real BNP-tillväxt som sjönk till mindre än 1,5 %. Detta berodde främst på de fortsatta effekterna av de negativa ekonomiska chocker som drabbat ekonomin och särskilt på den globala nedgången inom telekommunikationssektorn. Arbetslösheten, som hade sjunkit sedan 1997, låg 2001 på en relativt låg nivå på 5,2 % av arbetskraften. Inflationen uppgick i genomsnitt till 2,7 % 2001 mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet. Den steg kraftigt på våren och har legat kvar på en relativt hög nivå sedan dess, delvis till följd av tillfälliga faktorer.

Sammantaget gjorde Sverige tydliga framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Enligt tillgängliga uppgifter följdes rekommendationerna. De offentliga finanserna har uppvisat överskott varje år sedan 1998, bland annat till följd av strikt återhållsamhet med utgifterna, och förväntas fortsätta göra det de kommande åren.

Tydliga framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. De aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas omfattning och sammansättning anpassades och inkomstskatten sänktes. Skattetrycket är dock fortfarande det högsta inom EU och de många åtgärder som vidtagits verkar inte vara inriktade på lågavlönade.

Begränsade framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaderna. Regeringen vidtog ett antal åtgärder för att förenkla bestämmelserna om offentlig upphandling. Inga nya åtgärder vidtogs dock för att öka konkurrensen på marknaderna för flygtransporter och läkemedel.

Sverige gjorde vissa framsteg när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden. Konkurslagstiftningen förbättrades för att främja rekonstruktionen av företag som gjort konkurs och förslag om att ytterligare minska företagsbeskattningen syftar till att främja tillväxt och investeringar.

3.15. Förenade kungariket

Även om den ekonomiska tillväxten blev lägre 2001 till följd av avmattningen i världsekonomin låg den ändå kvar på en respektabel nivå på över 2 %, bland annat till följd av att hushållens konsumtion var fortsatt hög. Arbetslösheten hade sjunkit till omkring 5 % vid årets utgång. Inflationen, som låg på 1,0 % i december mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet, var bland de lägsta inom EU.

Sammantaget gjorde Förenade kungariket vissa framsteg när det gäller att genomföra de finanspolitiska rekommendationerna i 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. De offentliga finanserna uppvisade ett överskott på omkring 1 % av BNP år 2001 och det mål för de offentliga finanserna för räkenskapsåret 2001–02 som angavs i rekommendationerna verkar ha uppfyllts. Även om de offentliga investeringarna ökar kraftigt i enlighet med rekommendationerna uppstår 2002–03 ett underskott på 1 % som består på medellång sikt enligt det senaste konvergensprogrammet, vilket även beror på att man gjort ett mycket försiktigt tillväxtantagande.

Tydliga framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Förenade kungarikets regering fortsatte sina ansträngningar att komma till rätta med koncentrerad arbetslöshet och långa perioder av arbetslöshet och inaktivitet genom ett stort antal aktiva arbetsmarknadsåtgärder, vilka har förstärkts i vissa avseenden. Det återstår dock att se om den övergripande strategin är tillräcklig. En reformering av sjukpensionssystemet håller på att genomföras.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande produktmarknaderna. Förenade kungarikets regering har vidtagit eller överväger att vidta flera åtgärder för att höja produktiviteten, till exempel främja konkurrensen i vissa sektorer av ekonomin, bland annat banktjänster för privatpersoner, bilåterförsäljning och posttjänster. Till följd av vissa händelser under året har Förenade kungarikets regering fått problem med att genomföra sin 10-årsplan för transporter inom järnvägssektorn.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2001 års rekommendationer beträffande kapitalmarknaden, eftersom Förenade kungarikets regering redan har beslutat följa eller allvarligt överväger att följa de rekommendationer som lades fram i Myners studie om institutionella investeringar.